

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เขียนกับโอกาสของธุรกิจไทย

จัดทำโดย นายมงคล สิ้นสมบูรณ์
รหัส 7025

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เขียนกับโอกาสของธุรกิจไทย

จัดทำโดย นายมงคล สีนสมบูรณ์
รหัส 7025

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครเดช ไชยเพิ่ม)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่อง ”เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับไทยตามเส้นทางสายไหมทางทะเล ศึกษาการใช้ประโยชน์ของเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย ในการพิจารณาใช้เป็นแหล่งกระจายสินค้าส่งออกของไทยสู่ตลาดจีน และเพื่อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ สำหรับเป็นแนวทางการส่งเสริมการค้า เพิ่มการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดจีน บนพื้นฐานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะโอกาสของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

ด้วยนโยบายการปฏิรูปเปิดประเทศ จีนได้พัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสอง รองจากสหรัฐอเมริกา ในความจริง จีนได้ดำเนินการเปิดเขตการค้าเสรีมานานกว่า 30 ปีแบบ “เรียนผิดเรียนถูก” และในปี 2556 ได้จัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ เสมือนเป็น “สนามทดลอง” ปลายปี 2557 จีนได้ตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องอีก 3 แห่ง คือ เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน เขตการค้าเสรีนำร่องกวางตุ้ง และเขตการค้าเสรีนำร่องเมืองเทียนจิน เพื่อส่งเสริมการค้า ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยอำนวยความสะดวกด้วยระบบ One Window System

นโยบายเขตการค้าเสรี ถือเป็นยุทธศาสตร์ของจีนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการค้ากับประเทศต่างๆ ตามนโยบายเขตเศรษฐกิจตามเส้นทางสายไหมทางทะเล (One Belt One Road) และยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ขณะที่รัฐบาลไทยส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone-SEZ) ตามชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งทั้งสองนโยบายมีส่วนส่งเสริมการเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค (regional connectivity)

ผลการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม พบว่า เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนมีจุดแข็งด้านโลจิสติกส์ ซึ่งสามารถขนส่งสินค้าต่อไปยังตลาดมณฑลต่างๆ ของจีนได้อย่างสะดวก ความเข้มแข็งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสายเลือดของคนไทยเชื้อสายจีนกับมณฑลผู้เจียน เป็นต้น จุดอ่อนพบว่า เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนยังไม่เป็นที่รู้จัก เนื่องจากเพิ่งก่อตั้ง ขาดการประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลกับผู้ลงทุน ด้านโอกาสพบว่า ผู้เจียนมีศักยภาพสูงเนื่องจากมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 7 ของจีน และยังมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมระหว่างไทย-ผู้เจียนที่ดียิ่ง ภัยคุกคามพบว่า ขาดความชัดเจนเรื่องสิทธิประโยชน์และกฎระเบียบ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้บทสรุปข้อเสนอแนะด้านนโยบายและด้านกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบายของรัฐ

ฝ่ายไทยควรเจรจากับฝ่ายจีนในการขออำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคทางการค้า เพื่อส่งเสริมการค้ากับประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community-AEC)

2. ด้านกลยุทธ์การดำเนินงาน

2.1 ควรเร่งประชาสัมพันธ์เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนให้นักธุรกิจไทยรู้จักมากขึ้น โดยฝ่ายจีนจำเป็นต้องสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติในการไปลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

2.2 เสนอให้มีผู้แทนการค้าไทยสำหรับตลาดจีน ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลเรื่องการแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจไทย-จีน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ

1) ควรขอลดภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ร้อยละ 13 สำหรับผักผลไม้และร้อยละ 17 สำหรับสินค้าแปรรูป ตามลำดับ

2) ควรเจรจาขอปรับลด/ยกเลิกบัญชีประเภทธุรกิจต้องห้าม (Negative list) เนื่องจากมีธุรกิจบางประเภทส่งผลกระทบต่อสินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขัน

3) ควรเจรจาลดข้อกีดกันด้านสุขอนามัย/สุขอนามัยพืช จัดทำความตกลงการยอมรับมาตรฐานสินค้าร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement-MRA)

4) ควรเจรจายกเลิก/ขยายโควตาการนำเข้าและลดขั้นตอนพิธีการศุลกากรของจีนในเขตการค้าเสรี

5) ควรเจรจาย้ายธุรกิจบริการ อาทิ ร้านอาหาร การโรงแรม การดูแลสุขภาพ (health care) การรักษาพยาบาล ธุรกิจสปา โค้ชกีฬา (มวยไทย) เป็นต้น

6) ควรขยายความร่วมมือด้านการพัฒนาแรงงานฝีมือ (skilled labor development) ในสาขาต่างๆ ที่ทั้งสองฝ่ายมีศักยภาพ

2.3 การรักษาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย ฝ่ายไทยควรให้มีการดำเนินการจดทะเบียนและรับรองกระบวนการผลิต (GAP) ของสวนที่ผลิตเพื่อส่งออก การผลิตและรับรองสินค้า (Certify Body) เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก

2.4 ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าไทย ภาคธุรกิจเอกชนไทยควรจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าและเครือข่ายของไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน เพื่อกระจายสินค้าไทยให้สะดวกและรวดเร็ว โดยอาจตั้งเป็นรูปของบริษัทร่วมทุน

2.5 ควรสร้าง Brand Name ของสินค้าไทย ฝ่ายไทยควรมีการจัด Roadshow ในรูปของทีมประเทศไทย เพื่อโปรโมทสินค้าไทยในจีนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้าง Brand Name ของสินค้าไทย ผ่านการจัดงานเทศกาลไทย Thai Festival รวมทั้งกิจกรรม Instore Promotion ในซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านค้าในมณฑลและเมืองต่างๆ ของจีน

2.6 ควรเตรียมความพร้อมสำหรับธุรกิจไทยที่ประสงค์จะทำธุรกิจในจีน เสนอแนะให้นักธุรกิจไทยทำการศึกษาตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคจีนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะข้อมูลจากบริษัทวิจัย ซึ่งจะช่วยให้รู้จักตลาดจีนและปรับการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด และศึกษากฎระเบียบของการทำธุรกิจในจีนให้ชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจตามมาภายหลังได้

จะเห็นได้ว่า หากมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกฎระเบียบของการทำธุรกิจในจีน รวมทั้งมีการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทย ในการกำหนดยุทธศาสตร์ “เชิงรุก” หรือ “เชิงพัฒนา” ก็สามารถป้องกันปัญหาและลดอุปสรรคต่างๆ เพื่อส่งเสริมโอกาสของธุรกิจไทยในการไปลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “เขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย” เป็นความมุ่งหวังที่ผู้ศึกษาต้องการแสดงให้เห็นว่า ภาคเอกชนไทยสามารถขยายการค้าการลงทุนกับจีน โดยใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน อาทิ การใช้เขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียนเป็นศูนย์กระจายสินค้าสู่ตลาดจีน เป็นต้น

ผู้ศึกษาขอขอบคุณกงสุลใหญ่ พาซิ่น พรหมงคล (กงสุลใหญ่ ณ เมืองเซี่ยเหมิน) ที่ได้อนุญาตให้ผู้ศึกษาได้ร่วมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 7 ทำให้มีโอกาสพัฒนาความรู้ด้านเศรษฐกิจการเมือง สังคมวัฒนธรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างเครือข่ายกับผู้แทนหน่วยงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานต่อไป

การศึกษาเรื่องนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความกรุณาของคณาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง ศ. ดร. ไชยวัฒน์ คำชู และ ผช. ดร. อัครเดช ไชยเพิ่ม ซึ่งได้กรุณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปรับแก้รายงานให้มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในส่วนของการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ดร. ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงพาณิชย์ นางมาลีรัตน์ ทิพย์อารักษ์วงศ์ ผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน ผู้แทนภาคเอกชน ในฐานะของ real sector ผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงในการค้ากับจีน ได้แก่ นายประเสริฐศักดิ์ องค์กรวัฒนกุล President, E.C.I. Group Co., Ltd., Chia Tai Group นายพิษณุ เหริยธรรมาสาร ที่ปรึกษา (อดีตปลัดกระทรวงพาณิชย์) Dr. Tang Zhiming ผู้อำนวยการ ศูนย์อาเซียน-จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ นายสมชาย จึงสมบูรณ์านนท์ อดีต Senior Vice President, Supply Chain, Shanghai Lotus Supermarket Chain Store Co., Ltd. นายไพศาล พิษมงคล เลขาธิการสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน นายสยาม โชคสว่างวงศ์ Vice President, CP All Public Co., Ltd. และบรรดานักธุรกิจที่ได้ให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการให้สัมภาษณ์และได้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของการประกอบธุรกิจในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน รวมทั้งสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยที่สนใจไปลงทุนประกอบธุรกิจในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน

เนื่องด้วยข้อจำกัดของการเพิ่เปิดเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน จึงยังไม่สามารถประเมินเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย จึงได้ใช้ความเห็นของนักธุรกิจไทยที่สนใจและได้ไปลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียนในการวิเคราะห์โอกาสของธุรกิจไทย รายงานชิ้นนี้จึงเป็นเสมือนการจุดประกายให้แก่ภาคเอกชนไทยที่สนใจจะประกอบธุรกิจในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียนในอนาคตต่อไป

มงคล สิ้นสมบูรณ์

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	4
1.6 ข้อยกเว้นของการศึกษา	5
1.7 ประโยชน์ของการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดการวิเคราะห์ (SWOT Analysis-TOWS)	6
2.2 แนวคิดยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road)	7
2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone-FTZ) ของจีน	11
2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone-SEZ) ของไทย	18
2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	19
2.6 สรุปกรอบแนวคิด	23
บทที่ 3 ผลการศึกษา	24
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	24
3.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน	29
3.3 การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียนของไทย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	30
3.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเรื่อง “เขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียนกับโอกาสธุรกิจไทย”	32
3.5 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของโอกาสธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน	36
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	40
4.1 สรุปผลการศึกษา	40

4.2 ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	47
ก แบบสอบถามเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เขียนกับโอกาสของธุรกิจไทย	48
ข แบบสัมภาษณ์	51
ประวัติผู้เขียน	52

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ปริมาณการนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 จากประเทศไทยของจีน ปี 2555-2557 แยกตามเขตศุลกากรจีน 10 อันดับแรก	16
ตารางที่ 2	ปริมาณการนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 จากประเทศไทยของจีน ปี 2555-2557 แยกตามรูปแบบการขนส่ง ตามเขตการดูแลของศุลกากรจีน 3 อันดับแรก	17
ตารางที่ 3	ประโยชน์และศักยภาพทางตรงและทางอ้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ	21
ตารางที่ 4	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปจำแนกด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง	25
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่าง	26
ตารางที่ 6	จำนวนและร้อยละของการรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน และแหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	26
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของความสนใจจะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีน และลักษณะการค้า ส่งออก-นำเข้า	27
ตารางที่ 8	จำนวนและร้อยละของสาเหตุที่ไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	28
ตารางที่ 9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จะเลือกลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน	28
ตารางที่ 10	จำนวนและร้อยละของการทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	29
ตารางที่ 11	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	29
ตารางที่ 12	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับมาตรการส่งเสริมชาวต่างชาติมาลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	30
ตารางที่ 13	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจียน	31

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	One Belt One Road และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road)	9
ภาพที่ 2	ยุทธศาสตร์อาเซียน + 3	9
ภาพที่ 3	การเปิดเขตการค้าเสรีนําร่องญี่ปุ่น	13
ภาพที่ 4	ที่ตั้งเขตการค้าเสรีนําร่องญี่ปุ่น	15
ภาพที่ 5	กรอบแนวคิด	23

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	สัดส่วนประชากรจีนตามวัย: ช่วงอายุกับพฤติกรรมการบริโภคชาวจีน	35
--------------	---	----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จีนเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลก มีเงินทุนสำรองมากเป็นอันดับ 1 ของโลก เป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุด และยังเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดของไทยด้วย ฉะนั้น นโยบายการเปิดกว้างและการปฏิรูปทางเศรษฐกิจของจีนย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก

ในการเยือนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อเดือนตุลาคม 2557 ประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ได้ประกาศนโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเล เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในเส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งจะส่งผลดีต่อความสัมพันธ์กับไทย ในฐานะประเทศพันธมิตรยุทธศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งด้านภูมิศาสตร์และการเมืองระดับภูมิภาคอย่างแน่นอน และในการประชุมเอเปคที่กรุงปักกิ่ง เดือนพฤศจิกายน 2557 ประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ได้ประกาศสนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก (Free Trade Area Asia-Pacific-FTAAP) และประกาศที่จะให้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจจีน โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีทั่วประเทศจีนโดยเร็ว เพิ่มจากเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้

ตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) มียุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

ขณะที่เขตการค้าเสรีของจีน แม้ยังถือเป็นเรื่องใหม่ เนื่องจากเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ เพิ่งจะครบรอบ 1 ปีการก่อตั้งในปี 2557 (ตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2556) แต่เนื่องจากส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจีนจึงกำหนดให้ใช้เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้เป็นต้นแบบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่อง 3 แห่งที่ตั้งใหม่ ได้แก่ เขตการค้าเสรีนำร่องที่มณฑลฝูเจี้ยน มณฑลกว่างตุ้ง และเมืองเทียนจิน รายงานชิ้นนี้จึงได้ประเมินผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของจีน โดยใช้ข้อมูลเศรษฐกิจของเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้

ในอดีต แม้เซี่ยงไฮ้ซึ่งเป็น 1 ใน 3 เขตการค้าเสรีของมณฑลฝูเจี้ยน ที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) โดยนายเต็ง เสี่ยว ผิง เมื่อปี ค.ศ. 1980 ร่วมกับเมืองเสินเจิ้น ชัวเถา และ จูไห่ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากไต้หวัน แต่ที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่คาดหวังหรือนครเซี่ยงไฮ้ แต่จากการที่มณฑลฝูเจี้ยนได้รับการประกาศให้เป็นเขตการค้าเสรีนำร่อง เมื่อปลายปี ค.ศ. 2014 และเพิ่งจะมีการเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558

ถือเป็นการปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นการเปิดเสรีด้านการตลาด ส่งเสริมการค้ากับต่างประเทศ มากยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมา ไทยยังประสบปัญหาการส่งออกผลไม้ไทยมายังตลาดเซียเหมิน โดยในบางครั้งถูก กีดกันด้วยมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers- NTB) ขณะที่จีนยอมให้ผลไม้จาก ใต้หวันเข้ามาได้เป็นจำนวนมาก การจัดตั้งเขตการค้าเสรีจึงเป็นโอกาสในการเปิดตลาดสินค้าผลไม้ของไทย ที่อาจพิจารณาใช้เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนเป็นแหล่งกระจายสินค้าสำหรับสินค้าผลไม้ไทยอีกจุดหนึ่ง นอกจากนครกว่างโจว

สำหรับตลาดจีน บทบาทภาครัฐถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการเชื่อมโยง เจาะและ ขยายตลาด ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยอย่างเป็นระบบและ จริงจัง โดยเฉพาะแก่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ศึกษาเห็นว่า การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่อง ผู้เจียนถือเป็นโอกาสของธุรกิจไทย โดยไทยควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการส่งเสริมการค้า เพิ่ม การส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดจีน หรืออีกนัยหนึ่งคือ เพื่อบุกตลาดจีน ด้วยการคัดเลือกและพัฒนา ขีดความสามารถของผู้ประกอบการแต่ละราย รวมทั้งติดตามผลความก้าวหน้าของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นต้นแบบให้ผู้ประกอบการไทยรายอื่นๆ มีความมั่นใจที่จะบุกตลาดจีนในอนาคต

เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ ได้รับความสนใจจากต่างชาติค่อนข้างสูง โดยบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ สาขาเซี่ยงไฮ้ ได้ร่วมทุนกับบริษัท Itochu ของญี่ปุ่น และบริษัทจีน ในการดำเนินธุรกิจ e-commerce ในเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ มีบริษัทที่ไปดำเนินการในเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ 12,600 บริษัท โดยเป็นบริษัทต่างชาติจำนวน 14 % ซึ่งมีการลงทุนของบริษัทต่างชาติในสาขาธุรกิจที่ รัฐบาลจีนเคยจำกัดมาก่อน อาทิ บริษัท Microsoft สามารถผลิตและขายสินค้าวิดีโอเกมส์ และการ จัดตั้ง Amazon.com ใน SFTZ ส่วนใหญ่เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติ ขณะที่เขตการค้าเสรีนำร่อง ผู้เจียน เพิ่งตั้งใหม่เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558 นั้น มีจุดแข็งด้านโลจิสติกส์ทางทะเล แต่เศรษฐกิจมี ขนาดเล็กกว่าเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ จึงเหมาะสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย และในการประเมินผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของจีนนั้น จะประเมินจากข้อมูลเศรษฐกิจในโอกาส ครบรอบ 1 ปีของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน ซึ่งมีจุดแข็งด้าน โลจิสติกส์ ทางทะเล ขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยมีจุดแข็งโลจิสติกส์ ในการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน ซึ่งจีนสามารถใช้ไทยเป็นประตูการค้าสู่ตลาดอาเซียน ขณะที่ไทยก็สามารถใช้เขตการค้าเสรี นำร่องผู้เจียนเป็นประตูการค้าที่จะขยายการส่งออกสินค้าไทยสู่ตลาดจีน โดยอาจพิจารณาใช้เขต การค้าเสรีนำร่องผู้เจียนเป็นแหล่งกระจายสินค้าสู่ตลาดจีน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับไทยตามเส้นทางสายไหมทาง ทะเล

1.2.2 เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย

1.2.3 เพื่อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ แนวทางการส่งเสริมการค้าและการลงทุน ของธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- 1.3.1 ศึกษานโยบาย/รูปแบบการจัดตั้งและพัฒนาเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน
- 1.3.2 ศึกษา ประเมิน และวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนานโยบายเศรษฐกิจในการส่งเสริมการค้าการลงทุนจากต่างประเทศของมณฑลผู้เจียน
- 1.3.3 ศึกษา นโยบาย มาตรการส่งเสริมการค้าการลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุน
- 1.3.4 ข้อคิดเห็นของนักธุรกิจไทยที่มีประสบการณ์จากการลงทุนในเขตการค้าเสรีในจีน

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา (Research Methodology):

1.4.1 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาแบบ Mixed-Method ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- 1) ค้นคว้าจากเอกสาร ข้อมูลด้านนโยบาย/ มาตรการ ทำที่ของจีนเกี่ยวกับการพัฒนาเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน แนวโน้มกฎระเบียบ ส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างไทย-จีน และการรวบรวมสถิติ/ข้อมูลการค้าการลงทุนในเขตการค้าเสรีของภาคเอกชนไทย
- 2) การศึกษาสำรวจภาคสนาม (Survey Study) โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 31 คน
- 3) การสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน จำนวน 6 คน

1.4.2 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ตัวแทน เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชนของไทย ได้แก่ นักธุรกิจ เจ้าของกิจการลงทุนธุรกิจ ในจีน ที่สนใจจะมีการลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน รวมทั้งสิ้นจำนวน 37 คน

1.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

- 1) แบบสอบถาม เรื่องเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีผู้เจียน

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทยและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

- 2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ประเด็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม กลยุทธ์ และแนวทางการส่งเสริมเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสธุรกิจไทย

ส่วนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสธุรกิจไทย

1.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ติดต่อประสานงานหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
- 2) พบปะ พูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจในการศึกษา
- 3) นัดหมายเพื่อเข้าไปชี้แจงเครื่องมือแบบสอบถามกับหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน
- 4) มีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และจัดส่งแบบสอบถามทางอีเมล
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ได้กลับคืนมาทั้งหมด 31 ชุดจาก 40 ชุด ได้คืนมาร้อยละ 77.5
- 6) นัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กร

1.4.5 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

นำข้อค้นพบที่ได้มาประมวลผล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าจำนวนและร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้กระบวนการวิเคราะห์และการพรรณนาความข้อค้นพบที่ได้มา

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

เขตเศรษฐกิจตามเส้นทางสายไหมทางทะเล (One Belt One Road) หมายถึง เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 (21st Century Maritime Silk Road) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่มีประชากรกว่า 4.4 พันล้านคน (ร้อยละ 63 ของประชากรโลก) มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ 21 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ร้อยละ 29 ของเศรษฐกิจโลก) จึงถือได้ว่าแนวคิด One Belt One Road เป็นเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญของจีนต่อประชาคมโลก

เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) หมายถึง เส้นทางเดินเรือค้าผ้าไหมทางทะเลในอดีต เพื่อเผยแพร่อารยธรรมจีนไปยังต่างประเทศ การเดินเรือเริ่มจากท่าเรือ Quanzhou มณฑลฝูเจี้ยน โดยใช้เส้นทางทิศตะวันตก ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างจีนกับประเทศในทะเลจีนใต้ มหาสมุทรอินเดีย ทะเลอาหรับจนถึงแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เยือนทวีปเอเชียและแอฟริกา มากกว่า 30 ประเทศ ที่ห่างไกลที่สุดคือ เมือง Mombasa ประเทศเคนยา ถือเป็น “เส้นทางมิตรภาพ” ที่มีการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่าง 3 ทวีป ได้แก่ เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา

เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน (Fujian Pilot Free Trade Zone) หมายถึง เขตการค้าเสรีนำร่องของมณฑลฝูเจี้ยน ที่จีนได้ประกาศเมื่อเดือนธันวาคม 2557 และเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558 เป็นเขตการค้าเสรีนำร่องกลุ่มที่ 2 หลังจากที่ดินได้ดำเนินเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ประมาณ 1 ปี เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนประกอบด้วย 3 เขต ได้แก่ นครผู่โจว เมืองเซี่ยเหมิน และเกาะผิงถาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนมีความได้เปรียบในด้าน โลจิสติกส์ทางทะเล โดยธุรกิจที่ลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อาทิ การผ่อนคลายกระบวนการพิธีศุลกากร การแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน หมายถึง ธุรกิจไทยควรพิจารณาใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน โดยการส่งเสริมการค้าการลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่อง

ผู้เจี้ยนระหว่างไทยกับจีน เนื่องจาก ผู้เจี้ยนมีจุดแข็งด้านโลจิสติกส์การขนส่งทั้งทางบก เรือ และ อากาศ อาทิ การใช้เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยนเป็นศูนย์กระจายสินค้าไทยไปยังมณฑลต่างๆ ของจีน

ระบบ One Window System หมายถึง ระบบการให้บริการในเขตการค้าเสรีนำร่องของจีน ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการชาวจีน ที่มีความประสงค์จะยื่นขอจัดตั้งกิจการหรือทำธุรกรรมในเขตการค้าเสรีนำร่อง เป็นระบบที่บูรณาการขั้นตอนการทำงานให้ง่ายและสะดวกต่อผู้มาติดต่องานในเขตการค้าเสรี โดย จะมีการยื่นเรื่องและกรอกเอกสารเพียงครั้งเดียวและที่จุดเดียว

ระบบ National Single Window (NSW) หมายถึง ระบบการให้บริการด้านศุลกากรในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทย ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลด้านอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศตามระบบ National Single Window (NSW) ขณะนี้ มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ NSW อย่างเป็นทางการ 16 หน่วยงาน และ ASEAN Single Window (ASW) ซึ่งได้ทำการทดสอบการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ 6 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เพื่อยกระดับการให้บริการ และปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมภาคธุรกิจต่างๆ ตลอดจนบูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา

สืบเนื่องจากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยนเพิ่งจะเปิดดำเนินการในเดือนเมษายน 2558 จึงยังขาดสถิติข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินด้านเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตาม ได้พยายามปรับโดยใช้วิธีการประเมินผลการดำเนินการของเขตการค้าเสรีนำร่องเชียงไฮ้ เนื่องจากรัฐบาลจีนกำหนดให้นำใช้รูปแบบกฎระเบียบของเขตการค้าเสรีนำร่องเชียงไฮ้กับเขตการค้าเสรีนำร่องที่เปิดใหม่ ซึ่งรวมทั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยนด้วย

1.7 ประโยชน์ของการศึกษา

1.7.1 นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้มีการลงทุนในเขตเสรีการค้านำร่องผู้เจี้ยน ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจไทย-จีน ตามนโยบายเศรษฐกิจ One Belt One Road ของจีน

1.7.2 นำข้อเสนอแนะมากำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้า เพิ่มการส่งออกสินค้าไทยไปยังเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยน บนพื้นฐานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสของธุรกิจไทย

1.7.3 นำข้อเสนอแนะไปใช้ในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนไทย-จีนในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านสังคมวัฒนธรรม การศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างไทย-จีนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย ประกอบด้วย

1. แนวคิดการวิเคราะห์ (SWOT Analysis-TOWS)
2. แนวคิดยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road)
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone-FTZ) ของจีน
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone-SEZ) ของไทย
5. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดการวิเคราะห์ (SWOT Analysis-TOWS)

คือ การวิเคราะห์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือเป้าประสงค์ของงานมี 4 องค์ประกอบ คือ

- S (Strength) คือ การวิเคราะห์จุดแข็งขององค์กรว่า มีอะไรเป็นจุดแข็งหรือได้เปรียบ
- W (Weakness) คือ การวิเคราะห์จุดอ่อน หรือจุดด้อยของงาน
- O (Opportunity) คือ โอกาสที่จะทำให้สำเร็จได้
- T (Threat) คือ ภัยคุกคาม/อุปสรรคที่อาจจะทำให้ไม่สามารถทำงานได้สำเร็จ

เนื่องจากมีความจำเป็นในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการขยายตลาดส่งออกสินค้าไทยผ่านเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ได้แก่

2.1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis)

โดยวิเคราะห์ปัจจัยทั้งระดับมหภาค (Key Macro Environment Forces) ด้านประชากร เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง กฎหมายและวัฒนธรรม และทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านจุลภาค (Significant Microenvironment Forces) ด้านลูกค้า คู่แข่ง ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดจีน การพิจารณาโอกาสใหม่ๆ ทางการตลาด (Marketing Opportunity) หรือขอบเขตความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ

2.1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Analysis)

เป็นหนทางค้นหาความได้เปรียบจากโอกาส ในการปรับแก้ไขจุดอ่อน และพัฒนาจุดแข็งอย่างเต็มที่ทุกด้าน หรือจำกัดตัวเองอยู่ที่โอกาสที่มีจุดแข็ง หรือ พิจารณาโอกาสที่ดีกว่า โดยพัฒนาจุดแข็งเฉพาะด้านขึ้น

2.2 แนวคิดยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road)

2.2.1 นโยบายด้านเศรษฐกิจของจีน

เป็นการดำเนินนโยบายที่มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน (targeted) และมีการเชื่อมโยงผลประโยชน์ระหว่างกัน โดยจีนได้ให้ความสำคัญต่อการผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคหลายเรื่อง เช่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership–RCEP) เขตการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Free Trade Area of the Asia–Pacific–FTAAP) และการยกระดับเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN–China Free Trade Area) มีการลงนามความตกลงเขตการค้าเสรีจีน-เกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2558 ซึ่งข้อริเริ่มเหล่านี้ มีเพื่อ “align” ผลประโยชน์ของจีนกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เพื่อสร้างสถานะของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (“inter-dependency”) และเพื่อป้องกันการเผชิญหน้ากัน

2.2.2 นโยบายพัฒนาความเชื่อมโยงในภูมิภาค (connectivity)

จีนผลักดันเรื่อง “แนวเขตเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (Silk Road Economic Belt) และ “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” (21st Century Maritime Silk Road) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ

- 1) ลดการพึ่งพาเส้นทางการขนส่งทางเรือของยุโรป และลดต้นทุนการขนส่งสินค้าส่งออกจากจีนไปยุโรป
- 2) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน
- 3) ส่งเสริมการไปมาหาสู่กันในระดับประชาชน (ระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ) ล่าสุด จีนได้ลงนามโครงการท่าอากาศยานมูลค่า 6–7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐกับคาซัคสถาน และ
- 4) นโยบายดังกล่าวจะช่วยพัฒนาและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ภาคตะวันตกและชายฝั่งตะวันออกของจีน (ซึ่งทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถตอบสนองความต้องการด้านการพัฒนาและปัจจัยการเมืองภายในได้)

2.2.3 นโยบายผลักดันการปฏิรูปทางการเงิน

จีนพยายามส่งเสริมการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของจีนกับเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เงินหยวนในตลาดการเงินโลก ดังนี้

- 1) การเพิ่มจำนวนธนาคารที่จะสามารถชำระดุลด้วยเงินหยวน (RMB clearing bank) ปัจจุบันมี 11 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร เยอรมนี เกาหลีใต้ ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก กาตาร์ แคนาดา ออสเตรเลีย ไทย และมาเลเซีย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนจีนในต่างประเทศ
- 2) การผลักดันการเพิ่มสัดส่วนของเงินหยวนใน Special Drawing Rights ภายใต้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund–IMF)
- 3) การออกพันธบัตรในสกุลเงินหยวน ซึ่งสหรัฐฯ เห็นว่า เป็นมาตรการของจีนในการใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศจำนวนมากของจีน

4) การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank-AIIB) ที่เป็นกลไกระดมทุนเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค

5) การจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) เพื่อสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงของเส้นทางสายไหม จีนให้เงินงบประมาณจำนวน 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการใช้เงินหยวนในการทำธุรกรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สัดส่วนของการใช้เงินหยวนกับการทำธุรกรรมโลกยังมีน้อยอยู่เพียงร้อยละ 1.6 จีนยังต้องปฏิรูปโครงสร้างทางการเงินในประเทศอีกมาก ดังนั้น นโยบายของจีนในด้านนี้จึงเป็นประเด็นที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

2.2.4 การเน้นเป้าหมายระยะยาวของจีน

จะเห็นได้ชัดว่า ในการลงทุนต่างๆ ของจีน จีนให้ความสำคัญกับผลระยะยาว แม้จะขาดทุนในช่วงแรก แต่ก็ได้ผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะแรกด้วย โดยจีนก็เลือกที่จะดำเนินนโยบายดังกล่าว (เช่น โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่างๆ)

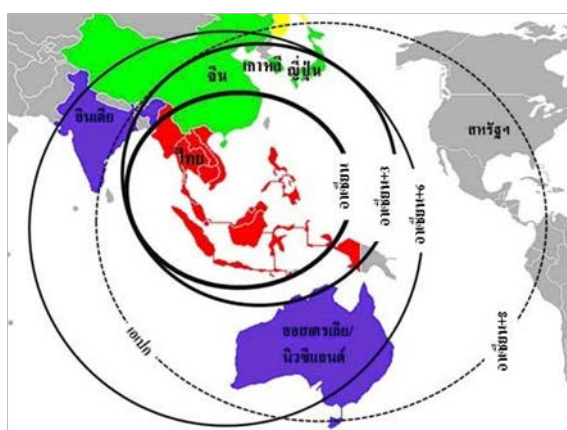
เดือนธันวาคม 2557 รัฐบาลจีนได้ประกาศให้มณฑลฝูเจี้ยนเป็น 1 ใน 3 มณฑล ที่เป็นเขตการค้าเสรีนำร่องกลุ่มที่ 2 ได้แก่ มณฑลกวางตุ้ง มณฑลฝูเจี้ยน และเมืองเทียนจิน เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนประกอบด้วยนครฝูโจว เกาะผิงถาน และเมืองเซี่ยเหมิน ฝูเจี้ยนถือเป็นมณฑลหน้าด่านในการสร้างเขตเศรษฐกิจ One Belt One Road ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งของรัฐบาลจีนที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและความรุ่งเรืองร่วมกับประเทศบนเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งแม้ทัพเรือเจี๋ย เหว่ ได้เคยเดินเรือไปเจริญสัมพันธไมตรีและค้าขายผ้าไหมกับประเทศต่างๆ ทางตอนใต้ถึง 7 ครั้งในสมัยราชวงศ์หมิง และประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ได้ใช้แนวความคิดดังกล่าวในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ โดยชูคำขวัญ “One Belt One Road” กล่าวคือ One Belt หมายถึง Silk Road Economic Belt และ One Road หมายถึง 21st Century Maritime Silk Road ครอบคลุมพื้นที่ที่มีประชากรกว่า 4.4 พันล้านคน (ร้อยละ 63 ของประชากรโลก) มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ 21 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ร้อยละ 29 ของเศรษฐกิจโลก) จึงถือได้ว่าแนวคิด One Belt One Road เป็นเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญของจีนต่อประชาคมโลก เป็นการสร้างความร่วมมือกับประเทศในแนวการค้าเส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งรวมประเทศอาเซียนที่มีปัญหาหมู่เกาะในทะเลจีนใต้กับจีนในทางบวกแทน

รัฐบาลจีนได้ใช้นโยบาย "One Belt One Road" เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในศตวรรษที่ 21 เพื่อจะสร้างระเบียบเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก โดยเน้นความร่วมมือระหว่างประเทศในเส้นทางการค้าสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งถือเป็นการสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือระหว่างจีนและนานาชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือระยะยาวอย่างเป็นระบบมาตรฐาน มุ่งเน้นในสาขาสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้างพลังงาน การแสวงหาทรัพยากร อุตสาหกรรมการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นการเปิดโอกาสใหม่ในการลงทุนระหว่างประเทศ โดยผลักดันการไหลเวียนของเงินทุนระหว่างประเทศ เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมความคิด และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

ภาพที่ 1 One Belt One Road และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road)

ตามนโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) มีความได้เปรียบในการขนส่งทางทะเล เนื่องจากมีท่าเลที่ตั้งอยู่ติดกับประเทศอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ใน “แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC Blueprint) 2015” ที่กำหนดเป้าหมาย AEC ที่สำคัญคือ ให้มีการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับอาเซียนบวกสาม (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี) สนับสนุนการเปิดจุดผ่านแดนที่มีศักยภาพ ขั้วเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาโลจิสติกส์ อำนาจความสะดวกและลดต้นทุนการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดน และเชื่อมโยงฐานการผลิตหลักและโซ่อุปทานในภูมิภาคอาเซียนบวกสาม การพัฒนาภูมิภาคอาเซียนร่วมกันภายใต้ความร่วมมือ AEC น่าจะเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันในลักษณะ win-win มากที่สุด (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์อาเซียน + 3

นโยบายดังกล่าวได้รับการขานรับจากประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย เมื่อเดือน ธันวาคม 2557 ในการแลกเปลี่ยนการเยือนอย่างเป็นทางการ ผู้นำทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการลงนามความร่วมมือความช่วยเหลือระหว่างไทย-จีน ในโครงการต่างๆ อาทิ การสร้างรถไฟความเร็วสูง การค้าขายสินค้าเกษตร ซึ่งจะเป็นการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งด้านต่างประเทศ เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน ที่จะส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีนมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

ในการประชุมสภาที่ปรึกษาสภาประชาชนแห่งชาติจีน เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2557 นายหลี่ เค่อ เฉียง นายกรัฐมนตรีจีน ได้แถลงผลการดำเนินงานของรัฐบาลจีนประจำปี 2557 และเสนอแผนงานของรัฐบาลประจำปี 2558 ต่อที่ประชุมสภาที่ปรึกษาสภาประชาชนแห่งชาติจีน ซึ่งสภาดังกล่าวมีหน้าที่กลั่นกรองและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “การปฏิรูป” โดยเฉพาะในประเด็นต่อไปนี้

1) การปฏิบัติตามและบรรลุเป้าหมายที่นายสี จิ้นผิง ในฐานะเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีน และประธานาธิบดีจีนได้มอบให้กับสภาที่ปรึกษาฯ (การก้าวไปสู่เป้าหมาย “ความฝันของจีน (China Dream)” โดยตั้งเป้าที่จะเพิ่ม GDP เฉลี่ยต่อคนเป็น 2 เท่าของค่า GDP เฉลี่ยต่อคน ของปี 2553 (หรือเพิ่มเป็น 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ จาก 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยปัจจุบันค่า GDP เฉลี่ยต่อคนของจีนอยู่ที่ประมาณ 9,000 ดอลลาร์สหรัฐ) และเมื่อถึงปี 2592 (ซึ่งเป็นการครบรอบ 100 ปีแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน) จีนจะพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสมบูรณ์แบบ

2) การให้คำแนะนำและข้อเสนอที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เกี่ยวกับ “การพัฒนาทางเศรษฐกิจในสภาวะใหม่ (new economic normal)” และนโยบาย “เส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเล”

3) การยกระดับและการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆ ของรัฐบาล โดยเฉพาะการปราบปรามการทุจริตและคอร์รัปชันของภาครัฐบาล ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดว่ารัฐบาลจีนปฏิรูปทางเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรี และนโยบาย “เส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเล” ในการพัฒนาเศรษฐกิจจีนไปสู่การเป็นประเทศมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

2.2.5 ความเกี่ยวข้องกับมิติด้านการต่างประเทศ

การที่จีนได้พัฒนาจนก้าวมาเป็นประเทศมหาอำนาจทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและการต่างประเทศ เป็นประเทศที่มีอิทธิพลกับไทยมากที่สุด ถือเป็นยุคระเบียบโลกใหม่ (New World Order) โดยจีนจะมีบทบาทในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น นอกเหนือจากสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ฉะนั้น ฝ่ายไทยจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้มีนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสมในการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างจีน เพื่อให้ประเทศชาติได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกันก็มีความสอดคล้องกับบทบาทของจีนในภูมิภาค เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ win-win

ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจจีนเน้นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและการลงทุน พร้อมกับส่งเสริมการรวมกลุ่มและความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจภูมิภาค สร้างเส้นทางสายไหมทางทะเล ระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่มอาเซียน กลุ่มเอเซียกลาง และกลุ่มประเทศอาหรับ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยเน้นการสร้างนวัตกรรม ดำเนินนโยบายด้านการประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ในเวทีโลก ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของจีน ได้แก่ การขยายตลาดสำหรับการส่งออกสินค้าจีนไปทั่วโลก ในการผลิตอาจใช้วัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติของต่างชาติแทน ใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ในการสร้างแบรนด์ของจีน “China Brand” ให้เป็นที่ยอมรับทั่วโลก

2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone–FTZ) ของจีน

ภายหลังการก้าวขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของจีน นายหลี่ เค่อ เฉียง ได้เริ่มนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งสื่อมวลชนต่างเรียกแนวคิดดังกล่าวว่า “Likonomics”¹ ซึ่งหนึ่งในนโยบายใหม่ที่ได้รับการความสนใจอย่างกว้างขวางได้แก่ เรื่อง “เขตการค้าเสรี”¹ (Free Trade Zone) ซึ่งถือเป็นนโยบายแห่งชาติของจีน โดยแถลงว่า รัฐบาลจีนจะใช้นโยบายนี้เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญ ที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจีนให้เติบโตต่อไปในช่วงหลายสิบปีข้างหน้า จีนได้ผลักดันนโยบายดังกล่าวอย่างเป็นทางการ โดยได้เปิดเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้อย่างเป็นทางการเป็นแห่งแรก เมื่อกันยายน 2556 นอกจากเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้แล้ว ยังมีอีก 3 เมือง ที่ได้ยื่นแผนฯ เสนอต่อรัฐบาลจีน ตั้งแต่ปี 2548 ในเวลาใกล้เคียงกับเซี่ยงไฮ้ ปลายปี 2557 ทั้ง 3 แห่งได้รับการอนุมัติจาก รัฐบาลจีนให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่อง ได้แก่ มณฑลกว่างตุง มณฑลฝูเจี้ยน และเมืองเทียนจิน

2.3.1 เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้

เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Pilot Free Trade Zone) ถือเป็นเขตการค้าเสรีนำร่องแห่งแรกของจีน ปัจจุบันมีพื้นที่รวมกว่า 120.72 ตร.กม. (จากเดิม 28 ตร.กม.) อาณาเขตจากเมืองใหม่หลินก่าง ทางใต้ของเซี่ยงไฮ้ ขึ้นไปจรดสนามบินผู่ตงและเขตไวเกาเฉียว

ขณะที่นโยบายดังกล่าวสร้างความสนใจในวงกว้างในหมู่นักธุรกิจจีนและต่างประเทศ แต่ด้วยความไม่ชัดเจนของแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการในทางปฏิบัติ จึงนำไปสู่คำถามมากมายตามมา อาทิ จะมีธุรกิจใดที่ต่างชาติจะสามารถเข้าไปประกอบการในพื้นที่ได้บ้าง การประกอบการในพื้นที่ได้รับสิทธิประโยชน์อะไรบ้าง

รัฐบาลจีนได้จัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องที่นครเซี่ยงไฮ้เป็นแห่งแรกอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2556 โดยมีวัตถุประสงค์จะให้นครเซี่ยงไฮ้เป็นสนามทดสอบการค้า การเงิน การลงทุน และกิจการด้านการกำกับดูแลต่างๆ ซึ่งเป็น 4 ภาคสำคัญของเศรษฐกิจจีนในการปฏิรูปการเงิน และทดลองการค้ากับนานาชาติ และถือเป็นกลไกใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และเตรียมความพร้อมกิจการของจีนในการแข่งขันเสรีในกรอบใหญ่ในอนาคต ซึ่งนายซุน หยวนเจียง (Sun Yuanjiang) รองอธิบดีกรมการค้าระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Department of International Trade and Economic Affairs) กล่าวในเรื่องนี้ว่า “การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้จะเป็นการสร้างพื้นฐานใหม่ และอนุญาตให้จีนได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการขยายกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าเสรีในอนาคต” ทั้งนี้ โครงการนำร่องดังกล่าวได้ออกมาตรการใหม่หลายประการที่จะเป็นประเด็นใหม่ในการเจรจาการค้าเสรีรอบใหม่ในอนาคต

เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ มีลักษณะพิเศษที่สำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่

¹ เขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) ของจีน คือ เขตที่อยู่ในพื้นที่ดูแลพิเศษด้านศุลกากร กิจการภาษี และการบริหารอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยจะได้รับสิทธิเสรีกว่าเขตพื้นที่การค้าอื่นๆ ของจีน

2.3.1.1 เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ มีขอบข่าย “หน้าที่” และ “สิทธิประโยชน์” มากกว่า “เขตปลอดอากร” ในความหมายดั้งเดิมดังที่เราเคยเห็นกันอยู่ ภายใต้นโยบายใหม่นี้ รัฐบาลจีนกำหนดให้การดำเนินธุรกรรมใน FTZ ได้รับความเป็นเสรีมากขึ้น เสมือนหนึ่งว่าพื้นที่ดังกล่าวมิได้อยู่ในประเทศจีน โดยมีลักษณะเฉพาะหลายด้านที่แตกต่างไปจากเดิม ดังนี้

(1) การเคลื่อนย้ายเงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจีนได้เปิดเสรีทางการเงินแก่กิจการที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ โดยได้ประกาศที่จะอนุญาตให้ผู้ประกอบการที่เข้าไปลงทุนใน FTZ สามารถแลกเปลี่ยนเงินหยวนในส่วนของบัญชีทุน (Capital Account) ได้อย่างเสรี

กิจการที่เข้าไปลงทุนใน FTZ สามารถกู้ยืมเงินข้ามประเทศ และใช้เงินหยวน เพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศได้อย่างสะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น นั้นหมายความว่า กิจการใน FTZ ที่ต้องการออกไปลงทุนในต่างประเทศสามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศผ่านธนาคารพาณิชย์ที่เปิดบริการในพื้นที่และโอนเงินดังกล่าวตรงไปยังต่างประเทศได้เลย ในทางกลับกัน กิจการเหล่านี้ยังสามารถดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและระดมเงินสดในรูปของหยวนและเงินตราต่างประเทศ เพื่อการใช้จ่ายใน FTZ และต่างประเทศได้อีกด้วย

มาตรการเหล่านี้จะมีส่วนเพิ่มอุปสงค์เงินหยวนในเวทีธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้เซี่ยงไฮ้เป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศต่อไป ด้วยมาตรการที่เปิดกว้างและเสรีมากขึ้นดังกล่าว นายธนาคารทั้งจีนและต่างชาติเล็งเห็นถึงโอกาสอันมหาศาลที่สถาบันการเงินจะให้บริการรับฝากเงินและปล่อยสินเชื่อ การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และการชำระหนี้ทั้งภายในและระหว่างประเทศแก่ธุรกิจที่เข้ามาลงทุนใน FTZ

(2) การดึงดูดเงินทุนและเทคโนโลยีใหม่ ภายใต้แนวคิดของ FTZ ก็พบว่า กิจการที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการเงินและการคลังและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ อีกหลายประการ อาทิ การยกเว้นภาษีอากรนำเข้า การนำบุคลากรต่างชาติเข้ามาทำงานในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายเงินทุน และอื่นๆ ดังนั้น FTZ จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วย “ดึงดูด” การลงทุนระลอกใหม่จากต่างชาติให้เข้ามาสู่จีนได้มากและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.3.1.2 การเคลื่อนย้ายสินค้าเข้าออกมีความสะดวก คล่องตัว ประหยัด โดยลักษณะเฉพาะของการเป็นมากกว่า “เขตปลอดอากร” ทำให้กิจการใน FTZ สามารถนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป และสินค้าสำเร็จรูปเข้ามาผลิตและจำหน่ายในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องเสียอากรนำเข้า และลดขั้นตอนความยุ่งยากเรื่องการผ่านพิธีการศุลกากร เช่น สามารถลดระยะเวลาลงเหลือระหว่าง 3-24 ชั่วโมงเคลื่อนย้ายสินค้าเข้าโกดังก่อนแจ้งศุลกากร (โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงระหว่างกันในการติดตามตรวจสอบแทน) และลดความเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานและกักกันโรคให้อยู่ในระดับที่จำเป็นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สินค้าที่นำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มีใช้เพื่อการผลิต ยังคงต้องชำระค่าอากรนำเข้า

เขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ได้รับความสนใจจากต่างชาติค่อนข้างสูง โดยบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ สาขาเซี่ยงไฮ้ได้ร่วมทุนกับบริษัท Itochu ของญี่ปุ่น และบริษัทจีนในการดำเนินธุรกิจ e-commerce ในเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ มีบริษัทที่ไปดำเนินการในเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยงไฮ้ 12,600 บริษัท โดยเป็นบริษัทต่างชาติจำนวน 14 % ซึ่งมีการลงทุนของบริษัทต่างชาติในสาขาธุรกิจที่

รัฐบาลจีนเคยจำกัดมาก่อน อาทิ บริษัท Microsoft สามารถผลิตและขายสินค้าวิดีโอเกมส์ และการจัดตั้ง Amazon.com ใน SFTZ ส่วนใหญ่เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติ

2.3.2 เขตการค้าเสรีนำร่องกวางตุ้ง (Guangdong Pilot Free Trade Zone)

ตั้งอยู่ในมณฑลกวางตุ้ง มีพื้นที่รวมกว่า 116.2 ตร.กม.ประกอบด้วย 3 โซนสำคัญ คือ 1) นครกว่างโจว (เมืองหลวงมณฑลกวางตุ้ง) 2) เมืองเซินเจิ้น (เมืองที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดเมืองหนึ่งของกวางตุ้ง) และ 3) เขตเศรษฐกิจพิเศษจูไห่

2.3.3 เขตการค้าเสรีนำร่องเทียนจิน (Tianjin Pilot Free Trade Zone)

ตั้งอยู่ในเมืองเทียนจิน (เมืองที่อยู่ในความดูแลพิเศษโดยตรงจากรัฐบาลกลางของจีน) พื้นที่กว่า 119.9 ตร.กม. ประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1) ท่าเรือเทียนจิน (ท่าเรือเปิดที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของจีนรองจากเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นเสมือนประตูการค้าที่เปิดจีนสู่ตลาดโลก) 2) สนามบินเทียนจิน และ 3) สวนอุตสาหกรรมเขตใหม่ปินไห่

2.3.4 เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน (Fujian Pilot Free Trade Zone)

ตั้งอยู่ในมณฑลฝูเจี้ยน มีพื้นที่รวมกว่า 118.04 ตร.กม. ประกอบด้วย

- 1) พื้นที่เขตอุตสาหกรรมในนครฝูโจว (เมืองหลวงของมณฑลฝูเจี้ยน)
- 2) เมืองเซี่ยเหมิน (Xiamen Free Trade Zone-XMFTZ)
- 3) เขตสวนอุตสาหกรรมใหม่ผิงถาน (เป็นสวนอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการลงทุนของกลุ่มธุรกิจไต้หวัน)

ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนตามเส้นทางสายไหมทางทะเลนั้น มณฑลฝูเจี้ยน ถือเป็น “เมืองท่า” สำคัญฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของจีน เนื่องจากมีภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบคือ อยู่ติดชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ของจีน มีเมืองตามแนวชายฝั่งทะเลหลายเมืองที่ตั้งขนานกับเกาะไต้หวันและมีท่าเรือขนาดใหญ่ จึงทำให้การค้าและเศรษฐกิจระหว่างช่องแคบจีน-ไต้หวัน มีความเจริญเติบโตมาก และมณฑลฝูเจี้ยนยังเปรียบเสมือนเป็น “ประตู” สำคัญของจีน ในด้านการค้าการลงทุน และการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ รวมถึงไต้หวันคู่ค้าสำคัญด้วย

เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2557 รัฐบาลจีนได้ประกาศให้มณฑลฝูเจี้ยนเป็นเขตการค้าเสรีนำร่องกลุ่มที่ 2 (เขตการค้าเสรีนำร่องแห่งแรกคือ นครเซี่ยงไฮ้ และกลุ่มที่ 2 ได้แก่มณฑลกวางตุ้ง มณฑลฝูเจี้ยนและเมืองเทียนจิน) และรัฐบาลฝูเจี้ยนได้ทำพิธีเปิดป้ายเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558

ภาพที่ 3 การเปิดเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน

นาย You Quan เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ของมณฑลฝูเจี้ยน กล่าวว่า ฝูเจี้ยนจะใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีฝูเจี้ยน (Fujian Pilot Free Trade Zone–FPFTZ) เพื่อผลักดันการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่หลากหลาย โดยจะเร่งสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีและปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ ข้อบังคับทางเศรษฐกิจบางอย่าง เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนใน 3 โซนเศรษฐกิจที่สำคัญของมณฑลฝูเจี้ยน ได้แก่

2.3.4.1 นครฝูโจว เมืองหลวงของมณฑลฝูเจี้ยน ซึ่งจะมีพื้นที่ใน Fujian FTZ ทั้งหมด 31.26 ตร.กม. ประกอบด้วย เขตพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีฝูโจว และเขตท่าเรือปลอดภาษีฝูโจว

2.3.4.2 เมืองเซี่ยเหมิน มีพื้นที่ 43.78 ตร.กม. ถือว่าเป็น 1 ใน 3 เขตที่ใหญ่ที่สุดของเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน (FFTZ) ตั้งอยู่บริเวณเขตตอนเหนือของเกาะเซี่ยเหมิน ทิศตะวันออก ตะวันตก และทิศเหนือติดทะเล โดยครอบคลุมพื้นที่เขตปลอดภาษีเซี่ยงยวี่ สวนโลจิสติกส์คลังสินค้า ท่าอากาศยานเซี่ยงยวี่ (เนื้อที่ 19.37 ตร.กม.) และเขตพื้นที่ท่าเรือปลอดภาษีไห่เซียง (เนื้อที่ 24.41 ตร.กม.) ที่มีทิศตะวันออกและทิศใต้ติดทะเล ทำให้สะดวกในการขนส่งทางเรือ

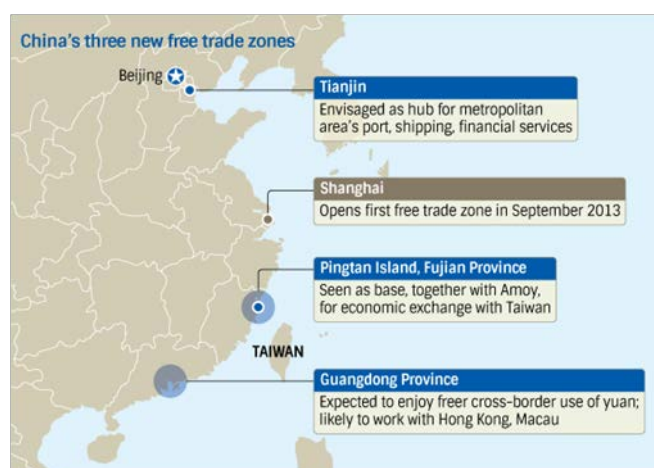
เมืองเซี่ยเหมินในฐานะเป็นเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยเหมิน (Xiamen Free Trade Zone–XMFTZ) ได้มีการเตรียมมาตรการไว้หลายด้าน อาทิ

- 1) ใช้ระบบ “ผ่านด่านก่อน ตรวจสอบทีหลัง”
- 2) ลดขั้นตอนในพิธีการศุลกากร เพื่อประหยัดงบประมาณและเวลา
- 3) สร้างศูนย์ Wanxiang International Business Center เป็นศูนย์รวมหน่วยงานด้านต่างๆ อาทิ ภาครัฐกิจ ภาครัฐการเงิน การค้าการลงทุน เป็นต้น ทั้งยังมีส่วนที่เป็นห้างนิทรรศการสินค้าปลอดภาษีเพื่อให้ประชาชนผู้สนใจได้เข้าชมและซื้อหาด้วย
- 4) ใช้ระบบ “One-stop services” โดยธุรกิจที่มาจดทะเบียนจัดตั้งกิจการในเขตการค้าเสรีเซี่ยเหมิน จะได้รับการบริการแบบ “One-window application, One-list for all, Parallel approval, One license with one number” ใช้เวลาดำเนินการ 3 วันทำการ

นอกจากนี้ สถานการณ์ความคืบหน้าด้านการลงทุนจัดตั้งกิจการในเขตการค้าเสรีนำร่องเซี่ยเหมิน ที่เห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่

- 1) ตั้งแต่วันที่ 6 พ.ค. 2558 ที่เปิดให้ผู้ประกอบการเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งกิจการ ปัจจุบันมีกิจการจดทะเบียนแล้วกว่า 740 ราย มีจำนวนมากกว่าจำนวนรวมของผู้ประกอบการที่มาจดทะเบียนตั้งกิจการปี 2556 มีเงินทุนจดทะเบียน 81 พันล้านหยวน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 340
- 2) กิจการส่วนใหญ่ที่เข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งกิจการ เป็นประเภทการค้าการเงิน กิจการค้าส่ง อี-คอมเมิร์ซ การบริการทางด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมการขนส่ง บริการให้คำปรึกษา
- 3) ปัจจุบันมี 162 โครงการที่สนใจจะลงทุนในเขตการค้าเสรีเมืองเซี่ยเหมิน กำลังอยู่ในขั้นตอนพูดคุยและตัดสินใจ ซึ่งมีมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด 380 พันล้านหยวน

2.3.4.3 เขตผิงถาน มีพื้นที่ใน Fujian FTZ 43 ตร.กม. อยู่ใน Pingtan Comprehensive Pilot Zone (เขตนําร่องครบวงจรผิงถาน) ที่มุ่งเน้นการลงทุนของกลุ่มธุรกิจจากไต้หวัน พื้นที่ที่ครอบคลุมโซนท่าเรือด้านเศรษฐกิจและการค้า โซนสวนอุตสาหกรรมไฮเทค และโซนท่องเที่ยวและสันนาการ คาดว่าเขตผิงถานจะเป็น “ดาวเด่น” ของเขตการค้าเสรีนําร่องผู้เจี้ยน ในการค้าขายแลกเปลี่ยนกับไต้หวัน ผ่านช่องแคบจีน-ไต้หวัน เนื่องจากในปี 2552 เขตผิงถานเคยเป็น “ผู้บุกเบิก” ด้านธุรกิจผ่านช่องแคบไต้หวันมาก่อนแล้ว จึงมีความพร้อมและประสบการณ์มากพอ

ภาพที่ 4 ที่ตั้งเขตการค้าเสรีนําร่องผู้เจี้ยน

จะเห็นได้ว่า มณฑลผู้เจี้ยน ซึ่งแต่เดิมนั้นเน้นเฉพาะการค้ากับไต้หวัน จำเป็นต้องปรับบทบาทเพื่อสู่การเป็นเขตการค้าเสรีกับต่างประเทศมากขึ้น โดยมีการพัฒนาท่าเรือ Haicang เพื่อยกระดับการให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่-ไต้หวัน ไปสู่การค้ากับนานาชาติมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยรวมทั้งประเทศอาเซียนน่าจะได้เปรียบมากกว่าประเทศอื่นๆ เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กัน ซึ่งจะสามารถใช้มณฑลผู้เจี้ยนเป็นแหล่งกระจายสินค้าสู่ตลาดจีนได้เช่นกัน ดังเช่นที่ไทยเคยใช้กว่างโจวเป็นแหล่งกระจายสินค้าสู่ตลาดจีน จึงน่าจะเป็นโอกาสของไทยในการใช้ประโยชน์จากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีดังกล่าว เนื่องจากชาวจีนมีความนิยมผลไม้ไทย (ทุเรียน มังคุด) เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยรายงานชิ้นนี้จะอาศัยข้อมูล สถิติการนำเข้าผลไม้ไทยของจีนในปี 2555-2557 แยกตามรูปแบบการขนส่ง ตามเขตการดูแลของศุลกากรจีน ตามตารางสถิติข้อมูล 1-2

ตารางที่ 1 ปริมาณการนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 จากประเทศไทยของจีน ปี 2555–2557 แยกตามเขตการดูแลของศุลกากรจีน 10 อันดับแรก²

ลำดับ	เขตดูแลของศุลกากร	ปริมาณ (ตัน)			การเปลี่ยนแปลงปี 2557 เทียบ 2556 (%)
		ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	
	ทุกเขต	720,418	773,925	636,904	-17.7
1	เซินเจิ้น (กวางตุ้ง)	468,807	530,156	475,790	-10.25
2	คุนหมิง (ยูนนาน)	66,521	92,840	94,120	1.38
3	เซี่ยงไฮ้	53,141	52,273	21,481	-58.91
4	เซี่ยเหมิน (ฝูเจี้ยน)	6,481	13,229	17,854	34.96
5	กว่างโจว (กวางตุ้ง)	107,899	63,275	8,946	-85.86
6	หวงผู่ (กวางตุ้ง)	5	1,638	3,667	123.87
7	หนิงโป (เจ้อเจียง)	1,905	2,063	3,378	63.73
8	ปักกิ่ง	1,565	2,515	3,355	33.41
9	ต้าเหลียน (เหลียวหนิง)	3,254	6,237	3,170	-49.17
10	ฝูโจว (ฝูเจี้ยน)	7,553	7,292	2,259	-69.02

จากตารางที่ 1 พบว่า ในปี 2557 การนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 ของจีน ผ่านเขตดูแลของศุลกากรเซินเจิ้นมีปริมาณ 475,790 ตัน มากที่สุดในจีน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 74.70 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมดของจีน หากพิจารณาที่ 10 อันดับแรก พบว่า มีการนำเข้าผ่าน มณฑลกวางตุ้งมากถึง 488,403 ตัน คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 76.68 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมดของจีน ในขณะที่การนำเข้าผ่านเขตดูแลของศุลกากรคุนหมิงซึ่งมาก เป็นอันดับ 2 ของจีน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการขนส่งทางบก ส่วนเขตดูแลของศุลกากรที่มีแนวโน้มในการนำเข้าเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาจากสถิติปี 2555–2557 คือ เซี่ยเหมิน หนิงโป และปักกิ่ง โดยในปี 2557 มีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.96 63.73 และ 33.41 ตามลำดับ

² ฝ่ายการเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.opsmoac.go.th/guangzhou>.

ตารางที่ 2 ปริมาณการนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 จากประเทศไทยของจีน ปี 2556–2557 แยกตามรูปแบบการขนส่ง ในเขตการดูแลของศุลกากรจีน 3 อันดับแรก³

ลำดับ	เขตดูแลของศุลกากร	ปริมาณ (ตัน)			การเปลี่ยนแปลงปี 2557 เทียบ 2556 (%)
		ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	
	ทุกเขต	720,418	773,925	636,904	-17.7
	ทางบก	483,965	566,204	544,858	-3.777
1	เซินเจิ้น (กวางตุ้ง) (เทียบขนส่งทางบก)	417,174 (86.20%)	473,343 (83.60%)	450,747 (82.73%)	-4.77
2	คุนหมิง (ยูนนาน) (เทียบขนส่งทางบก)	66,521 (13.75%)	92,840 (16.40%)	94,111 (17.27%)	1.37
3	ก้งเป่ย์ (กวางตุ้ง)	0	0	0.7	n/a
	ทางทะเล	227,798	201,474	82,361	-59.12
1	เซินเจิ้น (กวางตุ้ง)	51,611	56,814	25,044	-55.92
2	เซี่ยงไฮ้	52,648	51,580	19,669	-61.87
3	เซี่ยเหมิน (ฝูเจี้ยน)	6,010	12,924	17,692	36.89
	ทางอากาศ	8,903	6,236	9,685	55.3
1	กว่างโจว (กวางตุ้ง)	6,492	2,788	4,401	57.86
2	ปักกิ่ง	1,448	2,456	3,286	33.8
3	เซี่ยงไฮ้	493	687	1,812	163.78

จากตารางที่ 2 พบว่า ปี 2557 มีการนำเข้าผลไม้และถั่วใน HS Code 08 ผ่านเส้นทางขนส่งทางบกปริมาณ 544,858 ตัน คิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 85.55 ของเส้นทางการนำเข้าของจีน ในขณะที่ การขนส่งทางทะเล และทางอากาศคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.93 และ 1.52 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางบกผ่านเมืองเซินเจิ้นที่ติดกับฮ่องกง (ผ่านด่านเหวินจินตู) โดยเป็นการขนส่งจากไทยมายังฮ่องกงทางเรือ แล้วจากฮ่องกงเข้าเซินเจิ้นทางรถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 70.77 ของเส้นทางการนำเข้าของจีน และมากถึงร้อยละ 82.73 เมื่อเทียบกับการนำเข้าผ่านทางบก และการขนส่งทางบกผ่านเส้นทาง R3A จากไทย ผ่านลาว เข้าจีนทางมณฑลยูนนาน มีปริมาณ 94,111 ตัน คิดเป็นร้อยละ 14.78 ของเส้นทางการนำเข้าของจีน ซึ่งการขนส่งทางบกผ่านเส้นทาง R3A จากสถิติ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมถึงมีสัดส่วนของการขนส่งทางบกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555–2557 อยู่ที่ร้อยละ 13.75, 16.40 และ 17.27 ตามลำดับ ทั้งนี้ พบว่าการขนส่งผ่าน เส้นทาง R9 จากไทย ผ่านลาว เวียดนามและเข้าจีนที่เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ซึ่งเป็นเส้นทางตามพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับการขนส่งผลไม้ไทย

³ เรียงเดียวกัน.

ผ่านประเทศที่สามเข้าประเทศจีนกลับไม่มีสถิติการนำเข้าเลยในปี 2557 ที่ผ่านมา ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับข้อสังเกตข้างต้น เรื่องผลไม้ไทยแปลงเป็นผลไม้เวียดนามแล้วส่งผ่านเขตผ่อนปรนชายแดนเข้าจีน

2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone–SEZ) ของไทย

ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ของไทยมียุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศก้าวสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน ได้ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีนโยบายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones–SEZ) ตามพื้นที่ชายแดน 9 แห่ง และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

การเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยกับเขตการค้าเสรีของจีนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจที่ระบุถึง

1) ปฏิรูปเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ปฏิรูประบบการขนส่ง และเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งทุกรูปแบบ ทุกระดับทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยสร้างกลไกในความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการปฏิรูปดังกล่าว

2) สร้างและพัฒนาสังคมผู้ประกอบการ โดยสนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการลงทุน สร้างความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุน ใช้นวัตกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3) สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนไทยในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการสร้างโอกาส การให้ข้อมูล จัดให้มีมาตรการทางภาษีและมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ธนาการเพื่อการลงทุน และการอื่นที่เกี่ยวข้อง

เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community–AEC) รัฐบาลไทยมีนโยบายเร่งพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่บริเวณชายแดนในภูมิภาคต่างๆ ให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การเกษตร และการท่องเที่ยว โดยพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาระบบศุลกากรเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เชื่อมโยงข้อมูลด้านอิเล็กทรอนิกส์ โดยการเชื่อมโยงเอกสารระหว่างประเทศตามระบบ National Single Window (NSW) ขณะนี้ มีหน่วยงานที่สามารถดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ NSW อย่างเป็นทางการ 16 หน่วยงาน และ ASEAN Single Window

(ASW) ซึ่งได้ทำการทดสอบการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ 6 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม นอกจากนี้ ดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคธุรกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยดำเนินการหารือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับการให้บริการ และปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมภาคธุรกิจต่างๆ ตลอดจนบูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมือต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา/ติดตามการใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนของไทยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้อย่างต่อเนื่อง

หลังจากเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ได้เริ่มปฏิบัติใช้ ได้มีงานศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศเพื่อติดตามประเมินผลของข้อตกลงฯ ให้ประจักษ์ถึงอุปสรรคทางการค้า และแนวโน้มการวางนโยบายรองรับ ซึ่งมีประเด็นดังนี้

2.5.1 ประเด็นปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากความตกลงที่แตกต่างกัน

ชโยดม สรรพศรี และคณะ (2548) มีการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่การส่งออกจากอาเซียนไปยังจีนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.7 และการส่งออกจากจีนมายังอาเซียนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5 ขณะที่ไทยส่งออกไปจีนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.6 และจีนส่งออกมาไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 95.7 ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพนั้น ผลการสำรวจการผลิต และการค้าของสินค้าและบริการรวมทั้งสิ้น 15 รายการทั้งในไทยและจีน ประกอบไปด้วย ชา ไข่ไก่ ไม้ตัดดอก ยางพาราและผลิตภัณฑ์ น้ำมันสาปะหลัง เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รองเท้าและเครื่องหนัง ยานยนต์และชิ้นส่วน เพอร์นิเจอร์ เหล็กและผลิตภัณฑ์ พลาสติกขั้นปฐม ผลิตภัณฑ์พลาสติก ปิโตรเคมี และผลิตภัณฑ์น้ำมัน อัญมณีและเครื่องประดับ กระดาษและผลิตภัณฑ์ และศูนย์การกระจายสินค้า

อักษรศรี พาณิชยศาสตร์ และคณะ (2549) ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนามของการค้าในระดับรายมณฑลของจีน โดยมีข้อสรุปทางด้านปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากโครงสร้างทางการตลาดของจีน ที่มีปัญหาจากการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ และความเป็นชาตินิยมเชิงท้องถิ่น ช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศยังมีไม่เพียงพอ และต้องแข่งขันกับทุนท้องถิ่นและการผูกขาดระดับท้องถิ่น มาตรการที่มีใช้ภายในมีผลต่อการนำเข้าสูง โดยเฉพาะการตรวจสอบของศุลกากรและมาตรฐานสินค้า กฎระเบียบในแต่ละท้องถิ่นที่สามารถมีความแตกต่างจากกฎระเบียบของส่วนกลาง ทำให้บางกรณีมีการปิดกั้นสินค้านำเข้า ในส่วนของการลงทุนนั้น จะเห็นว่าถึงแม้ระบบกฎหมายจีนจะมีการพัฒนาไปมาก แต่การลงทุนยังคงต้องพึ่งพาสายสัมพันธ์กับผู้ลงทุนและเจ้าหน้าที่ฝั่งจีน ทำให้บ่อยครั้งการลงทุนจึงเกิดความล้มเหลวขึ้น

2.5.2 ประเด็นของการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับผลกระทบจากการตกลงในกรอบทวิภาคีระหว่างไทยและจีน กรณีข้อตกลงเร่งด่วน Early Harvest Program (EHP)

สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ และคณะ (2548) ได้วิเคราะห์ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับผลกระทบจากการตกลงในกรอบทวิภาคีระหว่างไทยและจีน กรณีข้อตกลงเร่งด่วน Early Harvest Program (EHP) ว่า มีผลกระทบต่อการค้าสินค้าผักและผลไม้

อย่างไร รวมถึงอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากมาตรการทางด้านสุขอนามัย และมาตรการด้านเทคนิคทางการค้า นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการค้าสินค้าอุตสาหกรรมอีกด้วย

2.5.3 รูปแบบและประโยชน์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน

ดร.ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร (2558) กล่าวถึงรูปแบบและประโยชน์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนว่า จีนได้ริเริ่มและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมานานกว่า 30 ปี ทำให้รูปแบบและสิทธิประโยชน์ของเขตฯ เปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง และผันแปรไปตามแต่ช่วงเวลา ได้แก่

1) ในเชิงทำเลที่ตั้ง ... ขยับเข้าสู่ตอนใน กล่าวคือ เขตฯ ในจีนขยายจากพื้นที่เมืองชายฝั่งทะเลที่มีระยะทางเฉลี่ยเพียงไม่ถึง 25 กิโลเมตร และมีระดับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมค่อนข้างสูงในระยะแรก ไปสู่พื้นที่ตอนในที่มีระยะทางเฉลี่ยไปถึงท่าเรือที่ใกล้ที่สุดราว 1,000 กิโลเมตร และมีระดับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่ต่ำกว่าในระยะหลัง

2) ในเชิงขนาด ... จากปริมาณสู่คุณภาพ ขณะที่เขตฯ มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจน แต่ก็มีขนาดพื้นที่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เขตฯ ในระยะแรกจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เซินเจิ้น ซานโถว จูไห่ และเซี่ยเหมิน ส่วนใหญ่มีขนาดใหญ่กว่าเขตฯ ในประเทศอื่น โดยมีขนาดเฉลี่ยถึง 76,265 ไร่ ขณะที่เขตเสรีทางการค้าเซี่ยงไฮ้ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2556 มีขนาดราว 18,000 ไร่ และเขตความร่วมมือในอุตสาหกรรมบริหารสมัยใหม่เฉียนไห่ (เซินเจิ้น) –ฮองกงมีขนาดพื้นที่ไม่ถึง 10,000 ไร่ ภายหลังการดำเนินนโยบายนี้มาราว 25 ปี รัฐบาลจีนได้เริ่มตระหนักว่า “ใหญ่ไม่จำเป็นต้องดีเสมอไป” และนักลงทุนต่างชาติต่างมองหาบริการพิเศษและสิทธิประโยชน์ที่กำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการ จีนจึงหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตฯ ในเชิงคุณภาพที่มีขนาดเล็กลง แต่มีลักษณะเฉพาะมากขึ้น

3) ในด้านประเภทอุตสาหกรรม ... สู่ไฮเทคและภาคบริการ ภายหลังที่จีนปฏิรูปโครงสร้างภาษีปี 2551 โดยได้ยกเลิกสิทธิประโยชน์ด้านภาษีแก่กิจการที่ลงทุนภายในเขตฯ และเปลี่ยนรูปแบบเป็นเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง และเขตการแปรรูปเพื่อการส่งออกที่เน้นอุตสาหกรรมส่งออกและเทคโนโลยีเข้มข้น ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและการพัฒนาเชิงพาณิชย์ พัฒนาอุตสาหกรรมไฮเทคและนวัตกรรมเป็นพิเศษ อาทิ IT อิเล็กทรอนิกส์ ยา และวัสดุใหม่

ในปี 2556 จีนได้เริ่มทดลองใช้เขตเสรีทางการค้า ณ นครเซี่ยงไฮ้ และแห่งอื่นๆ เพื่อรองรับการลงทุนในภาคบริการ โดยเฉพาะการเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ โลจิสติกส์ และสังเกตการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ “เฉพาะภูมิภาค” เช่น เขตความร่วมมือในอุตสาหกรรมบริหารสมัยใหม่เฉียนไห่ (เซินเจิ้น) –ฮองกง และเขตฯ ชิงเต่า เพื่อรับการลงทุนจากญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

4) ประโยชน์ ... กว้างไกล ทั้งนี้ การ “ขีดเส้นขีดวง” พื้นที่การลงทุน กำหนดสิทธิประโยชน์ และเงื่อนไขเฉพาะดังกล่าวก็มีข้อดีหลายประการ ประการแรก จีนสามารถมอบหมายให้มีหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ส่งเสริมและกำกับดูแลการประกอบการของต่างชาติและกิจการส่งออกในพื้นที่ที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม ประการที่สอง จีนสามารถลดความเสี่ยงของการผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนให้อยู่ในวงจำกัดได้ ขณะเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกก็สามารถทำได้เพียงพอต่อความต้องการได้อย่างทันท่วงที

5) ประการสำคัญ จีนยังให้สิทธิประโยชน์ด้านการคลังและด้านอื่นๆ แก่กิจการที่ลงทุนในเขตฯ หลายประการ อาทิ การกำหนดภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราที่ต่ำกว่าของพื้นที่ทั่วไป

การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและอากรท้องถิ่น และการยกเว้นอากรนำเข้าสำหรับสินค้าที่ผลิตเพื่อส่งออก ความคล่องตัวในการซื้อขายสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตฯ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จนกลายเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาเขตฯ ของจีนในเวลาต่อมา

ตารางที่ 3 ประโยชน์และศักยภาพทางตรงและทางอ้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ⁴

ประโยชน์และศักยภาพทางตรงและทางอ้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ	ทางตรง	ทางอ้อม
การแสวงหาเงินตราต่างประเทศ	✓	
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	✓	
การสร้างงาน	✓	
รายได้แก่ภาครัฐ	✓	
การขยายตัวของการส่งออก	✓	
การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน		✓
การเป็นสนามทดลองสำหรับการปฏิรูปเศรษฐกิจ		✓
การถ่ายทอดทางเทคโนโลยี		✓
ประโยชน์จากการนำร่อง		✓
การกระจายความเสี่ยงในการส่งออก		✓
การเพิ่มประสิทธิภาพของกิจการภายในประเทศ		✓

ทั้งนี้ เขตการพัฒนาเหล่านี้ไม่ได้ดึงดูดเฉพาะเงินลงทุน เทคโนโลยีการผลิต และระบบการจัดการจากต่างประเทศ แต่ยังรวมถึงการดึงดูดแรงงานฝีมือจำนวนมากที่มีอัตราค่าจ้างต่ำจากพื้นที่ตอนกลางและซีกตะวันตกของจีนเข้ามายังเขตฯ เหล่านี้ จากการจัดสรรเงินงบประมาณของรัฐบาลจีนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เมืองที่เกี่ยวข้องเหล่านี้จึงต่างเติบโตขึ้นเป็นชุมชนเมืองขนาดกลาง–ใหญ่ที่ทันสมัยและเพียบพร้อมในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งยังเป็นฐานการผลิตของสินค้าหลายอุตสาหกรรมและสร้างรายได้จากการส่งออกของจีนมาจนถึงปัจจุบัน จนหลายคนมองว่า นโยบายเขตฯ นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนในช่วง 3 ทศวรรษแรกหลังจากเปิดประเทศสู่ภายนอก

สรุปจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในทศวรรษ 1960 จีนได้เริ่มจัดตั้งเขตการค้าเสรี ที่เรียกว่า “เขตเศรษฐกิจเสรี” (Free Economic Zones–FEZs) ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการเปิดเศรษฐกิจระบบเสรี และผนวกกับระบบเศรษฐกิจโลกเป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และเป็นความพยายามที่จะยุติการผูกขาดโดยระบบเศรษฐกิจรวมศูนย์ (planned economy) ในวงจำกัดเฉพาะ พื้นที่เขตเศรษฐกิจเสรี เป็นรูปแบบผสม กล่าวคือระบบเศรษฐกิจทุนนิยม แต่เป็นการปกครองระบอบสังคมนิยม เป็นการเปลี่ยนระบบการจัดการ

⁴ ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร, เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน...ทิศทางการพัฒนาของไทย.

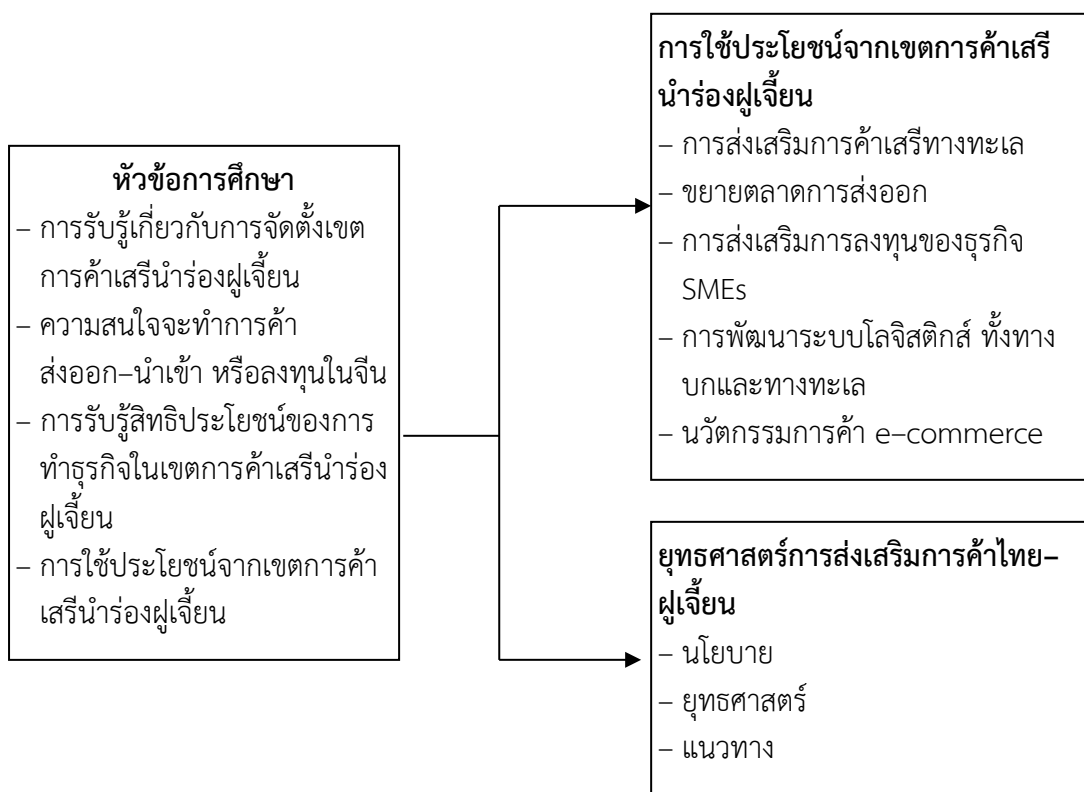
เศรษฐกิจและบทบาทรัฐบาล จนถึงปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นเขตการค้าเสรี Free Trade Zone ตามพื้นที่ชายฝั่งทะเล มี 4 แห่ง ได้แก่ เขตการค้าเสรีน่านองเชียงไฮ้ มณฑลฝูเจี้ยน มณฑลกว่างตุง และเมืองเทียนจิน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของจีน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ โดยมีรูปแบบการบริหารและให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนในเขตการค้าเสรี และมีกฎเกณฑ์แตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับปกติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นประตูการค้าในฐานการผลิต และระบายสินค้าของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ โดยอาศัยวัตถุดิบและแรงงานจากพื้นที่โดยรอบทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านคลายกฏระเบียบที่กีดขวางทางการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ และปรับปรุงกฎหมายนโยบายสนับสนุนการลงทุนในประเทศ ทั้งด้านสิทธิประโยชน์ จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) การทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ ส่งเสริมชุมชนในรากฐานให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเพิ่มปริมาณการค้า การลงทุน การผลิต โดยการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมการผลิตชนบท และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่ตลาดระดับภูมิภาคและระดับโลก นำไปสู่การจ้างงานลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ จะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การตั้งเขตการค้าเสรี เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัว สนับสนุนความมั่นคงและแก้ปัญหาสังคม อาทิ ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน และสนองการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและวัตถุดิบ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน โดยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี เพื่อขยายการส่งออกไปสู่ตลาดโลก กับยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค โดยอาศัยความได้เปรียบที่มีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกในภูมิภาค มีส่วนร่วมในแง่การสร้างเชื่อมโยง “connectivity” กับภูมิภาคและโลก

จากการตั้งเขตการค้าเสรีน่านองฝูเจี้ยน จะเห็นว่า เป็นความพยายามในการสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงทั้งทางบกและทางทะเล เป็นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายจะได้ประโยชน์ร่วมกันในลักษณะ win-win จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงได้บทสรุปว่า ไทยจะได้ประโยชน์อย่างไรจากเขตการค้าเสรีน่านองฝูเจี้ยน ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสทางธุรกิจของไทยที่มีต่อเขตการค้าเสรีน่านองฝูเจี้ยน

2.6 สรุปกรอบแนวคิด

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิด

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสธุรกิจไทยประกอบด้วย 5 ส่วน ซึ่งจะขอนำเสนอผลการศึกษาในแต่ละส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเรื่อง “เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสธุรกิจไทย”

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของโอกาสธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชายร้อยละ 61.3 และเพศหญิงร้อยละ 38.7 อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 41–50 ปีร้อยละ 29.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31–40 ปีร้อยละ 22.6 อายุระหว่าง 21–30 ปีร้อยละ 19.4 เป็นลำดับถัดมา และจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 51–60 ปีร้อยละ 11.1 อายุสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างคือ 69 ปี อายุต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างคือ 21 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 29.4 ปี

3.1.2 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 45.2 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรีมีร้อยละ 29.0 และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 3.2

3.1.3 หน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 42.0 ไม่ตอบว่าอยู่หน่วยงานใด รองลงมาคือร้อยละ 9.8 ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างอยู่หน่วยงานด้านอาหาร และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ รองลงมาร้อยละ 6.4 อยู่หน่วยงานด้าน CEIC Data และพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3.2 เป็นหน่วยงานด้าน Cosmetic Lab, Good Melody, GPS GURU Co., Ltd., สาทเบเวอร์เรจ, China Radio International, SCG Performance, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สป. กระทรวงพาณิชย์, เซียงไฮ้ โลตัส ซูเปอร์มาร์เก็ต, เจริญผลการ และบริษัทเฮลท์ อีสต์เวิลด์ ในจำนวนที่เท่ากัน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปจำแนกด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	19	61.3
หญิง	12	38.7
อายุ		
21-30 ปี	6	19.4
31-40 ปี	7	22.6
41-50 ปี	9	29.0
51-60 ปีขึ้นไป	5	11.1
ไม่ตอบ	4	12.9
Max = 69 ปี Min = 21 ปี X = 29.4 ปี		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	3.2
ปริญญาตรี	14	45.2
สูงกว่าปริญญาตรี	9	29.0
ไม่ตอบ	7	22.6
หน่วยงาน		
Cosmetic Lab	1	3.2
ด้านอาหาร	3	9.8
Good Melody	1	3.2
GPS GURU Co., Ltd.	1	3.2
สากลเบเวอร์เรจ	1	3.2
CEIC Data	2	6.4
China Radio International	1	3.2
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	3	9.8
SCG Performance	1	3.2
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัด กระทรวงพาณิชย์	1	3.2
เซียงไฮ้ โลตัส ซูเปอร์มาร์เก็ต	1	3.2
เจริญกลการ	1	3.2
บริษัทเฮลธ์ อีสต์เวิลด์	1	3.2
ไม่ตอบ	13	42.0

3.1.4 ตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเป็นเจ้าของกิจการและผู้บริหาร ในอัตราร้อยละ 29.0 อย่างละเท่าๆ กัน รองลงมาคือ เป็นตำแหน่งงานอื่น เช่น ข้าราชการ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 25.8 และเป็นหัวหน้าฝ่ายร้อยละ 6.5 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่งงาน	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
เจ้าของกิจการ	9	29.0
ผู้บริหาร	9	29.0
หัวหน้าฝ่าย	2	6.5
ผู้จัดการ	1	3.2
อื่นๆ ระบุ เช่น ข้าราชการ นักศึกษาและเจ้าหน้าที่	8	25.8
ไม่ตอบ	2	6.5

3.1.5 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีน

ผลการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.9 ไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับการจัดทำเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีน รองลงมาคือไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดทำเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีนร้อยละ 35.4 มีเพียงร้อยละ 22.6 เท่านั้นที่ทราบเกี่ยวกับการจัดทำเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีน

3.1.6 แหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้แหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนจากทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือร้อยละ 64.5 ไม่ตอบร้อยละ 22.6 และจากแหล่งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในจำนวนที่เท่ากัน คือร้อยละ 3.2 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของการรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน และแหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

การรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
ทราบ	7	22.6
ไม่ค่อยทราบ	13	41.9
ไม่ทราบ	11	35.4
แหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
อินเทอร์เน็ต	20	64.5
หนังสือพิมพ์	2	6.5
วิทยุ	1	3.2
โทรทัศน์	1	3.2
ไม่ตอบ	7	22.6

3.1.7 ความสนใจจะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีน

ผลการศึกษาการรับรู้จัดตั้งเขตการค้าเสรีญี่ปุ่น พบว่า ร้อยละ 64.5 ให้ความสนใจจะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีน ร้อยละ 19.4 และ ร้อยละ 16.1 ยังไม่แน่ใจ และไม่สนใจตามลำดับ

3.1.8 ลักษณะการค้า ส่งออก-นำเข้า

ผลการศึกษาลักษณะการค้าส่งออก-นำเข้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจสาขาการค้าส่งออกมากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 39.6 โดยสินค้าที่ส่งออก-นำเข้า เป็นสินค้าประเภทอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์บริโภค นำเข้าสินค้าแฟชั่น ยาใช้ภายนอก สมุนไพร อลูมิเนียม สินค้าเกษตรอินทรีย์ ของตกแต่งบ้าน, เครื่องดื่ม อาหารเสริม อาหาร, และจิวเวอรี่ คือร้อยละ 16.9 ร้อยละ 9.4 และ ร้อยละ 5.7 ตามลำดับ รองลงมาคือสาขาการบริการ เช่น ที่พักโรงแรม ร้านอาหาร สปา Thai Massage ร้อยละ 9.4 และสายการผลิต เช่น เครื่องสำอาง สินค้าแฟชั่น เครื่องใช้ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจน้อยที่สุด คือร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของความสนใจจะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีน และ ลักษณะการค้า ส่งออก-นำเข้า

ความสนใจจะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีน	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
สนใจ	20	64.5
ไม่แน่ใจ	6	19.4
ไม่สนใจ	5	16.1
ลักษณะการค้า ส่งออก-นำเข้า	จำนวน (N=53)	ร้อยละ
1) สาขาการค้าส่งออก	21	39.6
- จิวเวอรี่	3	5.7
- เครื่องดื่ม อาหารเสริม อาหาร	5	9.4
- อุปกรณ์รถยนต์ อุปกรณ์ในระบบอุตสาหกรรมการผลิต	2	3.8
- เครื่องสำอาง	2	3.8
- อื่นๆ เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์บริโภค นำเข้าสินค้าแฟชั่น ยาใช้ภายนอก สมุนไพร อลูมิเนียม สินค้าเกษตรอินทรีย์ ของตกแต่งบ้าน	9	16.9
2) สายการผลิต เช่น เครื่องสำอาง สินค้าแฟชั่น เครื่องใช้ทั่วไป	2	3.8
3) สาขาการบริการ เช่น ที่พักโรงแรม ร้านอาหาร สปา Thai Massage	5	9.4
4) ไม่ตอบ	4	7.6

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.1.9 สาเหตุที่ไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาสาเหตุที่ไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน คือ ไม่ทราบช่องทาง ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบในอัตราร้อยละ 25.8 อย่างละเท่าๆ กัน รองลงมาคือ ขั้นตอนการการอนุมัติของเงินยุ่งยากร้อยละ 22.6 มาจากสาเหตุอื่น เช่น สินค้าและบริการขายในประเทศ ร้อยละ 6.4 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสาเหตุที่ไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

สาเหตุที่ไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N = 31)	ร้อยละ
ไม่ทราบช่องทาง	8	25.8
ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบ	8	25.8
ขั้นตอนการอนุมัติของเงินยุ่งยาก	7	22.6
กฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย	1	3.2
อื่นๆ เช่น สินค้าและบริการขายในประเทศเท่านั้น	2	6.4
ไม่ตอบ	5	16.2
รวม	31	100.0

3.1.10 พื้นที่การลงทุนการค้า ส่งออกหรือลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน

ผลการศึกษาพื้นที่การลงทุนการค้า ส่งออกหรือลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกลงทุนในเซี่ยงไฮ้มากที่สุดคือ ร้อยละ 40.0 รองลงมาร้อยละ 25.0 เลือกลงทุนในกวางตุ้ง กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบว่าจะเลือกลงทุนในพื้นที่ใดคิดเป็นร้อยละ 12.5 มีกลุ่มตัวอย่างเลือกลงทุนในผู้เจียนร้อยละ 12.5 พื้นที่เทียนจิน และพื้นที่อื่นๆ เช่น คุณหมิง มีเพียงร้อยละ 5.0 ในอัตราร้อยละเท่าๆ กันที่กลุ่มตัวอย่างเลือกลงทุน (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จะเลือกลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน

พื้นที่การลงทุนการค้า ส่งออกหรือลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน	จำนวน (N=40)	ร้อยละ
เซี่ยงไฮ้	16	40.0
กวางตุ้ง	10	25.0
ผู้เจียน	5	12.5
เทียนจิน	2	5.0
อื่นๆ เช่น คุณหมิง	2	5.0
ไม่ตอบ	5	12.5
รวม	40	100.0

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

3.2.1 การทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.9 ของกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบถึงสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน และยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน ร้อยละ 42.9 และกลุ่มตัวอย่างที่ทราบมีเพียงร้อยละ 3.2 เท่านั้น (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของการทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

การทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N=31)	ร้อยละ
ทราบ	1	3.2
ไม่ค่อยทราบ	13	42.9
ไม่ทราบ	17	53.9
รวม	31	100.0

3.2.2 การรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อยละ 45.8 มีการรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนว่า เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์การขนส่งระหว่างจีนกับอาเซียน รองลงมาคือ มีความสะดวกในการเชื่อมโยงทั้งการขนส่งทางทะเล ทางบก และทางอากาศ ร้อยละ 27.1 การดำเนินการแบบ One Window ร้อยละ 14.6 และลำดับสุดท้ายมีพื้นที่มากถึง 4.81 ล้าน ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 4.2 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

การรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N=48)	ร้อยละ
- เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์การขนส่งระหว่างจีนกับอาเซียน	22	45.8
- มีความสะดวกในการเชื่อมโยงทั้งการขนส่งทางทะเล ทางบก และทางอากาศ	13	27.1
- การดำเนินการแบบ One Window System	7	14.6
- มีพื้นที่มากถึง 4.81 ล้าน ตร.กม.	2	4.2
- ไม่ตอบ	4	8.3
รวม	48	100.0

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.3 การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.3.1 มาตรการส่งเสริมชาวต่างชาติมาลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาถึงมาตรการส่งเสริมการลงทุนของจีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 22.0 ต้องการให้สามารถชำระเงินโดยเงินสกุลไทย (บาท) หรือเงินสกุลจีน (หยวน) และผ่อนคลาย ลดขั้นตอนและกระบวนการพิธีศุลกากร โดยใช้ระบบ One Window System ในอัตราร้อยละเท่าๆ กัน รองลงมาคือ ยกเลิกข้อห้าม/ข้อจำกัดบางอย่าง (negative list) ในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ส่งเสริมอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น cross-border, e-commerce และ financial leasing และจัดให้มีบริการด้านข้อมูลสาธารณะในลักษณะ e-platform เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ในอัตราร้อยละเท่าๆ กันคือร้อยละ 17.1 และอันดับสุดท้ายคือ อื่นๆ เช่น มีเจ้าหน้าที่ไทยช่วยอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลและการติดต่อ กระบวนการง่ายต่อการนำเข้าสินค้า คิดเป็นร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับมาตรการส่งเสริมชาวต่างชาติมาลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

มาตรการส่งเสริมการลงทุนของจีนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
- สามารถชำระเงินโดยเงินสกุลไทย (บาท) หรือเงินสกุลจีน (หยวน)	18	22.0
- ผ่อนคลาย ลดขั้นตอนและกระบวนการพิธีศุลกากร โดยใช้ระบบ One Window System	18	22.0
- ยกเลิกข้อห้าม/ข้อจำกัดบางอย่าง (negative list) ในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ	14	17.1
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น cross-border, e-commerce และ financial leasing	14	17.1
- จัดให้มีบริการด้านข้อมูลสาธารณะในลักษณะ e-platform เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล	14	17.1
- อื่นๆ เช่น มีเจ้าหน้าที่ไทยช่วยอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลและการติดต่อ กระบวนการง่ายต่อการนำเข้าสินค้า	2	2.4
- ไม่ตอบ	2	2.4
รวม	82	100.0

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.3.2 การใช้ประโยชน์จากการลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทย

ผลการศึกษาพบว่า ทำให้ธุรกิจไทยขยายตัว เป็นการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปลายปี 2558 มากที่สุด ร้อยละ 27.9 รองลงมาคือ ทำให้ธุรกิจสามารถขยายการส่งออกไปยังตลาดเมืองต่างๆ ของจีนและส่งออกต่อไปประเทศที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 22.1 และร้อยละ

17.6 ของกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่ามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนของไทย (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน

การใช้ประโยชน์จากการลงทุนในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน	จำนวน (N=68)	ร้อยละ
- ทำให้ธุรกิจไทยขยายตัว เป็นการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปลายปี 2558	19	27.9
- ทำให้ธุรกิจสามารถขยายการส่งออกไปยังตลาดเมืองต่างๆ ของจีนและส่งออกต่อไปประเทศที่ 3	15	22.1
- ธุรกิจไทยสามารถใช้สิทธิประโยชน์จากอัตราภาษีนำเข้า ตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)	11	16.2
- สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนของไทย	12	17.6
- เป็นการเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ของธุรกิจไทยกับประเทศคู่เจรจาอาเซียน + 3	9	13.2
- ไม่ตอบ	2	3.0
รวม	68	100.0

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่

1) การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดหย่อนภาษีบุคคลธรรมดาที่ทำงานในพื้นที่เขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน รวมทั้งการยกเว้นภาษีนำเข้า ผลกำไรที่โอนกลับประเทศไทย

2) การลดหย่อนค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง

3) การผ่อนคลายกฎระเบียบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้าออกนอกประเทศ

4) การให้โควตาทำงานแก่กิจการของคนไทยที่เข้าไปลงทุนในเขตการค้าเสรีเป็น

กรณีพิเศษ

5) การส่งเสริมด้านข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคจีนในแต่ละมณฑล เพื่อนำข้อมูลมาออกผลิตสินค้าเพื่อการตลาด สำหรับตลาดในประเทศจีนที่มีประชากร 1,400 ล้านคน

6) นักลงทุนไทยต้องติดตามข้อมูล กฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้ในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน เนื่องจากในขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดตั้งเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน กฎระเบียบที่ใช้จะมีการเปลี่ยนแปลง และมีความไม่แน่นอน

7) การเข้ามาศึกษาดูงาน และหาหุ้นส่วนชาวจีนร่วมลงทุนในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจียน

8) การสำรวจตลาดสินค้าที่ต้องการนำเข้ามาในเขตมณฑลฝูเจี้ยน เช่น ข้าว อาหาร ยางพารา ฯลฯ

9) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค การบรรจุหีบห่อสินค้า การตลาด และอื่นๆ ที่จำหน่ายในตลาดจีน

3.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเรื่อง “เขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนกับโอกาสธุรกิจไทย”

3.4.1 ความเห็นของนักธุรกิจไทยที่ลงทุนในเซี่ยงไฮ้ เกี่ยวกับการลงทุนเขตการค้าเสรีนำร่องของจีน

3.4.1.1 ธนาคารกรุงเทพ กับประสบการณ์การจดทะเบียนบริษัทใน SFTZ ผู้จัดการ ธ.กรุงเทพSFTZ มุ่งเน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อชักจูงให้ภาคธุรกิจเข้าไปดำเนินการ ได้แก่

1) ด้านการค้าและการลงทุน คือ เปิดกว้างในสาขาธุรกิจที่เคยจำกัดไม่ให้ต่างชาติเข้าดำเนินการธุรกิจและลงทุน สามารถดำเนินการได้ หากไม่อยู่ในบัญชีต้องห้าม (Negative List)

2) ด้านการเงิน โดยมีนโยบายดึงดูดให้สถาบันการเงินไปจัดตั้งสาขาและให้บริการทางการเงินใน SFTZ ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการที่ SFTZ จะเปิดเสรีด้านอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนการส่งเสริมการทำธุรกรรมโดยใช้เงินหยวน และให้ภาคธุรกิจสามารถใช้ประโยชน์จากการเปิดบัญชีผ่านสาขาสถาบันการเงินได้ และ

3) ด้านประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ โดยส่งเสริมให้ธุรกิจเข้าจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และให้สิทธิประโยชน์ ด้านการชำระทุนจดทะเบียนบริษัทในรูปแบบการชำระเป็นระยะๆ ไม่ต้องชำระเป็นก้อนเดียว เมื่อจดทะเบียนจัดตั้งธนาคารกรุงเทพ ได้จดทะเบียนจัดตั้งสาขาใน SFTZ และเปิดทำการปลายปี 2557 โดยช่วงแรกจะให้บริการด้านการการฝาก โอน และถอนเงินระหว่างประเทศ รวมถึงสนับสนุนการทำธุรกรรมโดยใช้เงินหยวน ทั้งนี้ หากทางการจีนมีรายละเอียดด้านแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้นก็จะขยายประเภทการบริการต่อไป

3.4.1.2 CP Lotus กับประสบการณ์การจดทะเบียนบริษัทใน SFTZ

1) CP Lotus ได้จดทะเบียนใน SFTZ เนื่องจากเห็นว่าธุรกิจค้าปลีกแบบเปิดร้านขายมีข้อจำกัดและไม่สอดคล้องกับสภาพตลาดของจีนในปัจจุบันที่นิยมซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น จึงเล็งเห็นประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ที่ SFTZ ให้กับธุรกิจ e-commerce กล่าวคือ อนุญาตให้สั่งซื้อของออนไลน์จาก SFTZ โดยไม่จำกัดมูลค่าการซื้อ ซึ่งรัฐบาลจีนจำกัดมูลค่าการซื้อดังกล่าวไม่เกิน 500 หยวนในกรณีสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศและธุรกิจที่มีการนำเข้าสินค้ามาพักไว้ในพื้นที่ SFTZ ยังไม่ต้องชำระภาษี หากไม่ได้ส่งเข้าไปขายในจีน (นอกพื้นที่ SFTZ)

2) CP Lotus จดทะเบียนใน SFTZ เป็นลำดับ 2 รองจาก บ. Microsoft โดยมีพื้นที่สำนักงานและส่วนแสดงสินค้าขนาด 2,000 ตร.ม. ในพื้นที่เขตไวกาเฉียว เพื่อแสดงสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของชาวจีน ในการบริโภคสินค้านำเข้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย และได้ร่วมมือกับภาคธุรกิจออนไลน์ของจีนสำหรับสร้างช่องทางขายสินค้าออนไลน์ในจีน อาทิ การร่วมมือกับ บ. หมี่อี้ไป เพื่อเปิดรับสั่งสินค้าออนไลน์ และใช้ร้านค้าของ บ.หมี่อี้ไป ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ต่างๆ

เป็นแหล่งส่งสินค้าของ CP Lotus ไปยังผู้บริโภค ในอนาคตมีแผนร่วมกับ บ.หมี่ฮี้ไป ดำเนินกิจการ แพรนไชส์ปรับปรุงร้านค้าท้องถิ่นเก่าของจีนให้ทันสมัย และสร้างให้เป็นเครือข่าย supply chain ที่มีประสิทธิภาพในการลดต้นทุนการขนส่ง อันจะช่วยให้ CP Lotus สามารถขายสินค้าในราคาที่ย่อมเยากว่าร้านค้าและห้างสรรพสินค้าต่างๆ ได้

3) SFTZ ถือเป็นประโยชน์สำหรับภาคธุรกิจไทยในฐานะการเป็นช่องทางนำเข้าสินค้าโดยยังไม่มีต้นทุนด้านภาษีหากยังไม่ได้ขายในตลาดจีน ซึ่งจะช่วยให้ภาคธุรกิจไทยได้รับแต้มต่อสำหรับการดำเนินธุรกิจการเงินได้

3.4.1.3 ความเห็นของภาคธุรกิจไทย ต่างเห็นพ้องกันว่า สิทธิประโยชน์และการดำเนินการตามนโยบายของ SFTZ ยังขาดความชัดเจนในหลายด้าน และยังคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง กว่ารัฐบาลจีนจะสร้างความชัดเจนดังกล่าวให้แก่ภาคธุรกิจต่างชาติได้ อย่างไรก็ตาม SFTZ ยังน่าจะเป็นโอกาสสำหรับภาคธุรกิจไทยที่สนใจเข้ามาลงทุนหรือดำเนินธุรกิจการเงิน โดยอาจพิจารณาเข้าไปจดทะเบียนบริษัทใน SFTZ ไว้ก่อน

3.4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้แทนภาครัฐและเอกชน เกี่ยวกับโอกาสของธุรกิจไทยกับเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน

3.4.2.1 ผู้แทนภาครัฐ

ดร. ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร ผู้อำนวยการ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่า ฝ่ายไทยพยายามเจรจาให้ฝ่ายจีนแก้ปัญหาอุปสรรคการค้า รวมทั้งเห็นว่า ตลาดจีนเป็นตลาดที่มีความท้าทายสูง ภาคธุรกิจไทยต้องพยายามศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดจีน เพื่อที่จะสามารถสร้างโอกาสทางการตลาด (niche) สำหรับกับสินค้าไทย

3.4.2.2 ผู้แทนภาคเอกชน

นายพิษณุ เหริยภูมิหารสาร ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียน-จีนศึกษา (อดีต ปลัดกระทรวงพาณิชย์) และ Dr. Tang Zhiming สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ให้ความเห็นว่า ควรเจรจาขอลดภาษี VAT ในเวทีต่างๆ อาทิ การประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยการค้าการลงทุน และเศรษฐกิจไทย-จีน (JC) หรือในกรอบการทบทวนความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เห็นว่า มีสินค้า 4 กลุ่มที่ไทยสามารถแข่งขันได้ดี อาทิ สินค้าตกแต่งบ้าน แฟชั่น เครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์สปา

นายประเสริฐศักดิ์ องค์วัฒนกุล President, E.C.I. Group Co., Ltd., Chia Tai Group ในฐานะบริษัทต่างชาติรายแรกที่ไปลงทุนในจีน เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ได้ให้หลักการของการทำธุรกิจในจีนอย่างยั่งยืนว่า จะต้องมีความอดทน ความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์ต่อลูกค้า

ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของจีน ทำให้จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพมีการพัฒนาเศรษฐกิจได้รวดเร็วอย่างมีเอกภาพ One Country, One Market จีนเป็นทั้ง “โรงงานและตลาดของโลก” ในเวลาเดียวกัน การเติบโตอย่างรวดเร็วของชนชั้นกลางในจีน ซึ่งมีกำลังซื้อสูงทำให้ตลาดผู้บริโภคจีนมีพลวัตสูง ตลาดจีนเปลี่ยนสถานะจากตลาดระดับ “ล่าง” ไปสู่ตลาดระดับ “บน” ที่นิยมของดีมีชื่อเสียง เน้นคุณภาพมากกว่าราคา ผู้ผลิตจึงต้องมุ่งมั่นในการรักษามาตรฐานคุณภาพได้ดี สินค้าอาหารจากไทยเป็นที่ต้องการสูง และมองว่า ภาษี VAT 13 % สำหรับผลไม้ไทย และ 17 % สำหรับสินค้าแปรรูป ไม่เป็นปัญหาสำหรับสินค้าไทยในการแข่งขันในตลาดจีน แม้ราคาสินค้าไทยอาจแพงกว่า แต่ชาวจีนรุ่นใหม่นิยมบริโภคของดีมีคุณภาพ

การทำธุรกิจในจีน ต้องให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่น (Quanxi) หมายถึง การมีหุ้นส่วนหรือพันธมิตรที่ดี การขยายธุรกิจในสาขาที่บริษัท CP ไม่ชำนาญ ก็จะใช้วิธีร่วมทุนโดยอาศัยพันธมิตรที่ไว้วางใจกัน ก็จะทำให้ธุรกิจมีการเติบโตไปด้วยกัน อาทิ จะมีการร่วมทุนกับบริษัท Shanghai Automobile ตั้งโรงงานผลิตรถตู้ยี่ห้อ Maxus (ทั้งแบบพวงมาลัยซ้ายและขวา) ในไทย เพื่อส่งออกตลาดทั้งในและนอกภูมิภาค

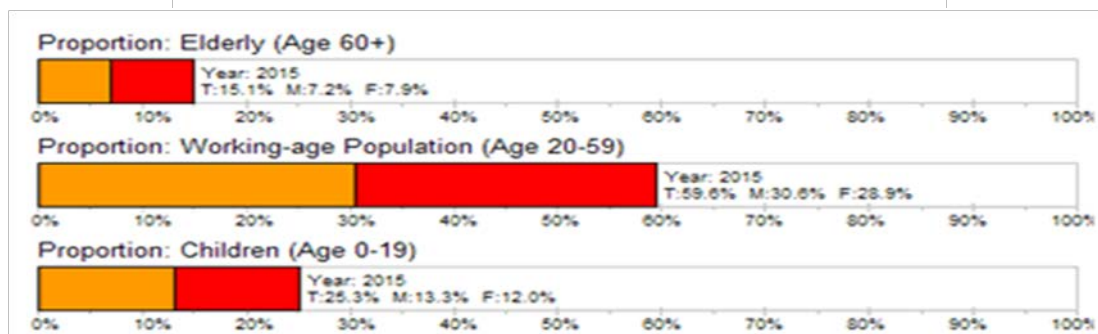
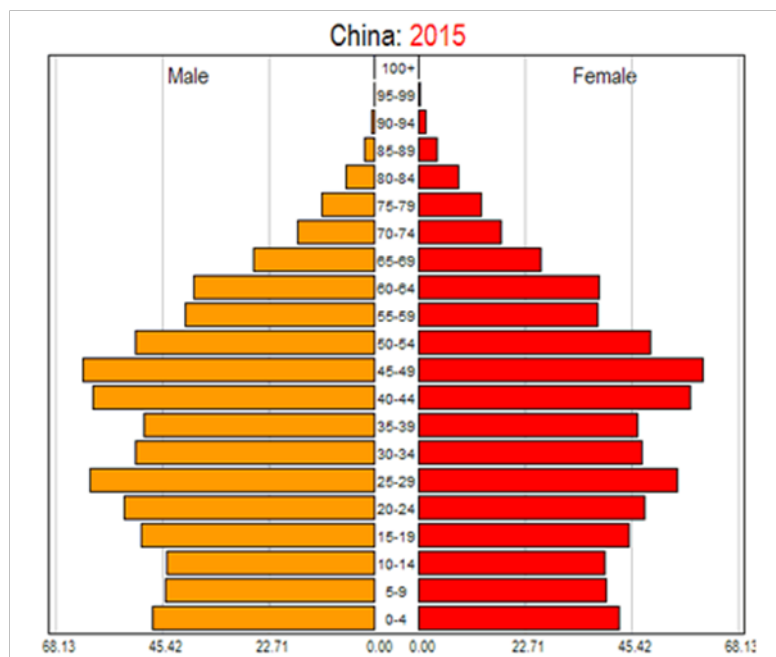
การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์และโปร่งใส เพื่อสร้างความไว้วางใจ เป็นกุญแจสำคัญในการทำธุรกิจในจีน โดยเฉพาะธุรกิจการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ในจีน ซึ่งได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จอย่างสูง เนื่องจากใช้หลักการ “หากไม่พอใจ ก็คืนสินค้าได้” ซึ่งทำให้ผู้ผลิตสินค้าต้องแข่งกันผลิตของมีคุณภาพ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค หากสินค้าไทยต้องการเข้าตลาดจีน ก็ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า

การค้าอิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) เศรษฐกิจในยุคดิจิทัลจีนปัจจุบันเติบโตและก้าวหน้าไปไกล ชาวจีนเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ สูงถึงร้อยละ 55 ซึ่งเป็นช่องทางในการทำธุรกิจที่เกิดขึ้นพร้อมกับความทันสมัย ด้วยเทคโนโลยีแบบไฮเทคมากมาย ปัจจุบันมีประชากรกลุ่มที่เรียกว่า “Netizen” มากถึง 650 ล้านคน เว็บไซต์จำหน่ายสินค้ายักษ์ใหญ่อย่าง Taobao และ Tmall ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะนอกจากจะมีทุกสิ่งให้เลือกสรรในราคาที่สามารถเลือกได้แล้ว ยังมีระบบการจ่ายเงินที่สะดวกและปลอดภัย ลดความกังวลใจเรื่องปัญหาการฉ้อโกง เพิ่มความมั่นใจให้กับทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ด้วยระบบ Alipay นวัตกรรมในการทำธุรกรรมที่บริษัท Alibaba คิดค้นขึ้นมาอำนวยความสะดวกของผู้บริโภคออนไลน์

ปัจจุบันจำนวนผู้ขายและผู้ซื้อบนอีคอมเมิร์ซจีนไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะชาวจีนเท่านั้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยต่างเริ่มหันมาใช้อีคอมเมิร์ซจีนเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้า ส่วนลูกค้าก็มาจากทั่วทุกมุมโลก โดยเฉลี่ยแล้วจะมีผู้ซื้อเข้าเว็บไซต์ Taobao และ Tmall รวมกันเฉลี่ย 120 ล้านคนต่อวัน จากจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้ทั้งหมดเกือบ 800 ล้านบัญชี (สถิติ ณ มิถุนายน 2557) นอกจากนี้ เว็บไซต์อาลีบาบายังได้ร่วมมือกับธนาคารกสิกรไทย ช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ไทยที่กำลังแสวงหาตลาดใหม่ในการนำสินค้าหมวดการเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตร อัญมณี เครื่องประดับ สิ่งทอ เฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์จากไม้ อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ดูแลผิว เข้าสู่ตลาดอีคอมเมิร์ซ เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและขยายการส่งออก ภายใต้ต้นทุนที่ต่ำ

นายสมชาย จิงสมบุรณานนท์ อดีต Senior Vice President-Supply Chain ของ Shanghai Lotus Supermarket Chain Store Co., Ltd. กล่าวว่า บริษัท CP ไปลงทุนในเขตการค้าเสรีน่านองเชียงไฮ้ เนื้อที่ขนาด 2,000 ตร.ม. เพื่อทำธุรกิจค้าแบบอิเล็กทรอนิกส์

การนำเข้า-ส่งออก ผ่านเขตการค้าเสรีดังกล่าว ช่วยลดต้นทุนประหยัดเวลาและแก้ปัญหาความยุ่งยากด้านกฎระเบียบต่างๆ อย่างมาก อาทิ การสามารถยื่นใบกำกับสินค้า (invoice) รวมกันในใบเดียวกันได้ในการเอาของออก ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคที่นิยมสินค้านำเข้าสามารถเลือกสั่งซื้อสินค้าตามรสนิยมของตนได้อย่างเต็มที่ มีความสะดวกในการทำธุรกรรมทางการเงิน ไม่ต้องติดกับกฎระเบียบการควบคุมวงเงิน เป็นต้น

วัยเกษียณ	:	ซื้อของ grocery และให้ความสำคัญกับค่าของเงิน
วัย 40 ปี	:	เลี้ยงดูบุตร ใช้จ่ายสินค้า grocery ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์สุขภาพ
วัย 30 ปี	:	เป็นกลุ่มที่มีพื้นการศึกษา นิยมใช้จ่ายด้านสินค้านการ ซื้อสินค้าผ่าน อีเล็กทรอนิกส์ ชอบซื้อสินค้าที่มียี่ห้อ (brand name) และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ
วัย 20 ปี	:	ใช้จ่ายด้านสินค้านการ เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าแฟชั่น ผลิตภัณฑ์ที่แสดงเอกลักษณ์ของตนเอง สำหรับกลุ่มที่ตั้งครอบครัวใหม่ใช้จ่ายสินค้าคุณภาพสูง ผลิตภัณฑ์ อำนาจความสะดวกต่างๆ
จิ้นรุ่นใหม่	:	ชอบบริโภคสินค้าแบบตะวันตก และนิยมสินค้าใหม่ๆ สนใจกระแสแฟชั่น และมีอิทธิพลต่อการซื้อของผู้ปกครองค่อนข้างสูง
กลุ่มคนรวย	:	นิยมบริโภคสินค้าที่ดีที่สุด โดยเฉพาะของนำเข้าจากต่างประเทศ

แผนภูมิที่ 1 แสดงสัดส่วนของประชากรจีนตามวัย:ช่วงอายุกับพฤติกรรมบริโภคของชาวจีน⁵

จากแผนภูมิที่ 1 จะเห็นได้ว่า ทางห้างสรรพสินค้า Lotus ได้มีการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวจีนซึ่งถือว่ามีความสำคัญยิ่ง ทำให้ห้างสรรพสินค้า Lotus ในจีนสามารถขยายได้ถึง 77 แห่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ Hypermarket และ Small Store ในมณฑลต่างๆ

⁵ ที่มา: Lotus Supermarket Co. Ltd.

ดังนี้ กรุงปักกิ่ง 7 แห่ง Shanxi 3 แห่ง Henan 3 แห่ง Hubei 2 แห่ง Chongqing 4 แห่ง Hunan 1 แห่ง กวางตุ้ง 23 แห่ง Anhui 1 แห่ง Jiangsu 7 แห่ง Zhejiang 1 แห่ง Shanghai 22 แห่ง Shandong 2 แห่ง

หากไม่นับผักผลไม้ไทย สินค้าไทยยังมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 ซึ่งถือว่าต่ำมาก แสดงให้เห็นว่า สินค้าไทยยังไม่ประสบความสำเร็จในตลาดจีน กรณีตัวอย่างสินค้าไทยที่ล้มเหลวในตลาดจีน อาทิ ยาสีฟันสมุนไพร “ดอกบัวคู่” แกงไทยสำเร็จรูป ยี่ห้อ “รอยไทย” สาหร่ายทอดกรอบ ยี่ห้อ “เจ้าแกน้อย” เป็นต้น สาเหตุเป็นเพราะบริษัทเอกชนไทยยังผลิตสินค้าที่ยึดติดกับลูกค้าคนไทยเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาตลาดจีน เพื่อปรับสินค้าไทยให้เข้ากับรสนิยมผู้บริโภคชาวจีน ยังไม่มีการดีไซน์แพ็คเกจจิ้ง รวมทั้งสลากกำกับที่เป็นภาษาจีนที่น่าสนใจและเข้ากับตลาดจีน และเห็นว่า หากต้องการประสบความสำเร็จในตลาดจีนได้อย่างยั่งยืนนั้น ธุรกิจไทยต้องศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจีนอย่างจริงจัง และขอให้ภาครัฐให้การสนับสนุนในส่วนนี้ด้วย เพื่อนำไปใช้ในการปรับสรุปลักษณะการนำเสนอสินค้าไทยให้ตรงกับรสนิยมของผู้บริโภคจีน สินค้าไทยจึงจะเป็นที่ยอมรับในตลาดจีนมากขึ้น

นายไพศาล พืชมงคล เลขาธิการสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน แจ้งว่า นักธุรกิจไทยสนใจที่จะส่งสินค้าออกไปยังเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจี้ยนมากขึ้น และเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนการค้าไทย ที่รับผิดชอบตลาดจีนเป็นการเฉพาะ สำหรับการแก้ปัญหาอุปสรรคการค้า อย่างไรก็ตาม ก็มองว่า การเก็บภาษี VAT ต่อสินค้าไทย ไม่ได้เป็นปัญหา เพราะสินค้าไทยแม้จะแพงกว่าสินค้าท้องถิ่นบ้าง แต่พ่อค้าไทยยังมั่นใจว่า ผู้บริโภคชาวจีนนิยมของดีมีคุณภาพและปลอดภัย

3.4.2.3 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความสัมพันธ์ไทย-จีน ถือเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในทุกๆ มิติ ด้านเศรษฐกิจ จีนมีความสำคัญเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย (เป็นตลาดส่งออกอันดับ 1) ในปี 2557 การค้าไทย-จีนมีมูลค่า 63,582 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าส่งออกของไทย ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยางพารา เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ สินค้านำเข้าจากจีน ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เคมีภัณฑ์ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจากจีนมาเที่ยวไทยเป็นอันดับ 1 ปี 2557 นักท่องเที่ยวจีนมาเที่ยวไทยรวม 4.6 ล้านคน

3.5 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของโอกาสธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีน่านองผู้เจี้ยน

3.5.1 ปัจจัยภายใน

3.5.1.1 จุดแข็งของการลงทุนในเขตการค้าเสรีผู้เจี้ยน

1) ผู้เจี้ยนเป็นมณฑลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ปี 2557 ผู้เจี้ยนมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) 3,882 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อันดับ 7 ของจีน) มีจุดแข็ง ได้แก่ ธุรกิจและอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ต่างๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง ได้แก่ เมือง Quanzhou (รองเท้ากีฬา) Shishi (เสื้อผ้า) Dehua (เซรามิค) ฝายไทยมีหน่วยงานภาครัฐ

ได้แก่ สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเซี่ยเหมิน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (สคร.) ภาคเอกชน ได้แก่ บริษัทการบินไทย บริการบินตรงระหว่างกรุงเทพ-เซี่ยเหมิน 4 เที่ยวบิน/สัปดาห์ ธนาคารกรุงเทพ ปี 2556 การค้าไทย-ผู้เจี้ยนมีมูลค่า 3.23 พันล้านเหรียญสหรัฐ การตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจี้ยนจะส่งผลให้มีการขยายตัวการค้าไทย-ผู้เจี้ยน ขณะที่ภาครัฐของไทยมีความพร้อมที่จะผลักดันให้มีการขยายการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดจีน ในส่วนของการแลกเปลี่ยนระดับประชาชน มณฑลผู้เจี้ยนได้มีการลงนามความตกลงบ้านพี่เมืองน้องกับจังหวัดขอนแก่น และได้เดินทางมาจัดสัปดาห์ผู้เจี้ยน (Fujian Week) ที่ประเทศไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม 2558 ด้วย

2) ด้านโลจิสติกส์ ผู้เจี้ยนมีความได้เปรียบด้านโลจิสติกส์ การขนส่ง ทั้งทางบก เรือ และอากาศ ดังนี้

(1) เส้นทางบก

ก. เส้นทางถนน

- มีเส้นทางหลวง 3 สายสำคัญที่ตัดผ่านไปยังมณฑลอื่นๆ ได้แก่ ผู้โจว-คุนหมิง, ผู้โจว-ปักกิ่ง และเซี่ยเหมิน-เฉิงตู
- มีเส้นทางหลวงระดับที่ 1 ได้แก่ ผู้โจว-เฉียนโจว-เซี่ยเหมิน-จางโจว

- ปัจจุบันมีโครงการก่อสร้างเส้นทางใหม่อีก 3 เส้นทาง คือ สายเวินโจว-ผู้โจว, สายจางโจว-หลงเหยียนและทางหลวงระดับประเทศซึ่งเชื่อมปักกิ่งและผู้โจว

ข. เส้นทางรถไฟ

- มีเส้นทางเดินรถไฟเชื่อมต่อไปยังมณฑลอื่นๆ 4 สาย
- ปัจจุบันกำลังก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายที่ 5 คือ สายเวินโจว-ผู้โจว เป็นโครงการทางรถไฟด่วนพิเศษสายใหม่เลียบชายฝั่งทะเล

(2) เส้นทางทางเรือ มณฑลผู้เจี้ยนมีท่าเทียบเรือน้ำลึกและน้ำตื้นรวมกว่า 340 แห่ง เป็นท่าเทียบเรือน้ำลึกสำหรับเรือสินค้า 100,000 ตันขึ้นไป 7 แห่ง ท่าเรือสำคัญที่อยู่ในผู้โจว คือ ท่าเรือหมาเหว่ย ท่าเรือที่สำคัญในเขตเมืองเซี่ยเหมินคือ ท่าเรือตงตุ๋ ท่าเรือเซี่ยเหมินถือเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในมณฑลผู้เจี้ยน

ก. ท่าเรือผู้โจวและท่าเรือเซี่ยเหมินเป็น 1 ใน 10 ท่าเรือสำคัญ และเป็นท่าเรือที่ขนส่ง สินค้าระหว่างจีนและไต้หวัน โดยมีเส้นทางเดินเรือเซี่ยเหมิน-จินเหมิน, หมาเหว่ย-มาจู่ และเฉวียนโจว-จินเหมิน

ข. เป็นเส้นทางการเดินเรือไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า 160 เส้นทาง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ยุโรป อาเซียน ฮองกง ไต้หวัน เป็นต้น

(3) เส้นทางอากาศ มณฑลผู้เจี้ยนมีสนามบินนานาชาติ 2 แห่ง ได้แก่ สนามบินฉางเล่อของนครผู้โจว และสนามบินกาวฉีของเมืองเซี่ยเหมิน นอกจากนี้ยังมีสนามบินท้องถิ่นอีก 2 แห่ง ได้แก่ สนามบินอู่ฮั่น และสนามบินจิ้นเจียง สนามบินของมณฑลผู้เจี้ยนยังเป็นศูนย์กลางการบินของภาคตะวันออกของจีน ที่ให้บริการสายการบินไปยังไต้หวัน ฮองกง มาเก๊า อาเซียน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และยุโรปเป็นหลัก

3) การที่เซี่ยเหมินได้รับการประกาศเป็นเมืองชั้นนำ (First Tier City) เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเลที่มีธรรมชาติสวยงาม (Garden City) มีนักท่องเที่ยวมาเยือนปีละ 68 ล้านคน (ร้อยละ 80 เป็นชาวจีน) เป็นที่ตั้งของสถาบันการเงินต่างชาติ บริษัทข้ามชาติ สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การคมนาคมขนส่ง โรงแรมหรู ระดับห้าดาว ศูนย์นิทรรศการนานาชาติ ห้องประชุมนานาชาติ ทำจุดพักสำหรับเรือสำราญ เรือยอร์ชส่วนบุคคล ฯลฯ มีบรรยากาศส่งเสริมการลงทุนต่างชาติ โดยมีการจัดงานงานมหกรรมการค้าและการลงทุนนานาชาติ China International Fair for Investment and Trade (CIFIT) ทุกปี (ปี 2557 จัดปีที่ 18 มีคณะผู้แทนจาก 126 ประเทศมาร่วมงาน) ศูนย์ประชุมและการแสดงสินค้านานาชาติ เมืองเซี่ยเหมินถือเป็นปัจจัยที่มีส่วนช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ

3.5.1.2 จุดอ่อนของการลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจี้ยน

1) สิทธิพิเศษที่เกิดจากการลดภาษีอยู่ในระดับที่ไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการใช้สิทธิประโยชน์ ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาต้นทุนที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อที่จะได้ใช้สิทธิ ต้นทุนนั้นประกอบไปด้วย

- (1) ความเข้าใจแหล่งกำเนิดสินค้า
- (2) การเปิดเผยต้นทุนวัตถุดิบและมูลค่าเพิ่มสำหรับใช้ในการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้า
- (3) การจัดเตรียมเอกสารและติดต่อประสานงานศุลกากร
- (4) การปรับปรุงระบบบัญชีเพื่อแสดงมูลค่าการใช้วัตถุดิบในประเทศ

(5) โอกาสที่จะถูกหน่วยงานรัฐตรวจสอบในอนาคต

2) กฎแหล่งกำเนิดของสินค้ามีความเข้มงวดเกินไปจนผู้ประกอบการไม่สามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตของไทย แม้ว่า ACFTA จะใช้กฎแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมโดยวิธีการพิจารณาสัดส่วนวัตถุดิบภายในภูมิภาคอย่างน้อยไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 แต่ในบางสินค้ายังมีกฎเฉพาะ (Product Specific Rule) อีกด้วย เช่น เครื่องหนังและส่วนประกอบรองเท้า สิ่งทอ ปลาแช่หมอน และเศษขนแกะ

3) ตลาดจีนยังมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร (NTB) ข้อตกลงของ ACFTA ได้ระบุไว้ว่า ประเทศภาคีต้องดำเนินการมิให้มีข้อจำกัดทางด้านปริมาณใดๆ ยกเว้นได้รับอนุญาตตามกฎหมายของ WTO แต่ปัญหาที่เกิดจากกฎระเบียบของจีนนั้นจะเป็นมาตรการที่มีภาษี ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยของคน พืช และสัตว์

3.5.2 ปัจจัยภายนอก

3.5.2.1 โอกาสของการลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องผู้เจี้ยน หากมองในแง่ของโอกาสทางการค้าของธุรกิจไทยสู่จีน จะประมวลข้อเด่นของไทยได้ ดังนี้

- 1) ความเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ (connectivity)

การที่ผู้เจี้ยนมีความได้เปรียบด้านโลจิสติกส์ทางทะเล และตั้งอยู่ใกล้กับภูมิภาคอาเซียน ขณะที่ไทยเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนของไทย การเกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยประชากร 600 ล้านคน ซึ่งหากเชื่อมโยงทางโลจิสติกส์ ทั้งทางบก

ด้วยโครงการรถไฟความเร็วสูง และเส้นทางขนส่งสินค้าทางเรือระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ถือเป็นโอกาสในการทำธุรกิจทั้ง 2 ฝ่าย

2) ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรม

หากพิจารณาด้านสังคมวัฒนธรรม มณฑลฝูเจี้ยนมีลักษณะที่เอื้อต่อการกระชับความสัมพันธ์ไทย-จีน เนื่องด้วยมณฑลฝูเจี้ยนมีความเกี่ยวข้องกับชาวไทยเชื้อสายจีนในไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้ส่วนใหญ่อพยพมาจากมณฑลฝูเจี้ยน มีการรวมตัวในรูปของสมาคมต่างๆ อาทิ สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน สมาคมชาวจีนโพ้นทะเลแห่งประเทศไทย สมาคมชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น และบางส่วนเป็นนักธุรกิจที่มีบทบาทสูงต่อเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ ฝ่ายจีนยังมีการดำเนินนโยบายสนับสนุนการเรียนการสอนภาษา/วัฒนธรรม มีการเดินทางไปมาหาสู่กัน การแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง สายสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ของการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเจริญทั้ง 2 ฝ่ายเป็นอย่างดี

3.5.2.2 ภัยคุกคามของการลงทุนในเขตการค้าเสรีนาร่องฝูเจี้ยน มีดังนี้

1) ศุลกากร ผู้ประกอบการยังไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอย่างเต็มที่ เพราะสินค้าบางประเภทยังอยู่ในบัญชีประเภทธุรกิจต้องห้าม (Negative list) กรณีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปถูกเก็บภาษีอยู่ที่ร้อยละ 13 และกรณีสินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าอุตสาหกรรม ภาษีอยู่ที่ร้อยละ 17

2) มาตรการที่มีใช้ภาษี การส่งออกสินค้าไปประเทศจีนยังมีอุปสรรคที่มีใช้ภาษีอยู่ (Non-Tariff Barriers: NTBs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่เงื่อนไขด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่เข้มงวดมากกับสินค้ากลุ่มผลไม้

3) ระเบียบปฏิบัติในการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ระเบียบปฏิบัติในการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Operational Certification Procedure) ของศุลกากรจีนมีความเข้มงวดเกินไปจนผู้ประกอบการไม่สามารถปฏิบัติตามได้ บางกรณีมีการปิดกั้นสินค้านำเข้า มีการใช้ทั้งกฎแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมร้อยละ 40 และกฎเฉพาะ (Product Specific Rule) ทำให้ผู้ประกอบการเกิดสับสน จนอาจเลือกที่จะไม่ใช้ประโยชน์จากความตกลงได้

4) การกระจายสินค้า เนื่องจากรัฐบาลจีนควบคุมระบบขนส่งและโลจิสติกส์ในประเทศทั้งหมด ทำให้ช่องทางการจำหน่ายสินค้าจากประเทศไทยมีไม่เพียงพอ และมีปัญหาจากการบริหารจัดการระบบขนส่งที่ไม่มีประสิทธิภาพ จนทำให้สินค้าเสียหายหรือถึงตลาดเป้าหมายช้า

5) ความพร้อมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการไทยยังไม่มีเตรียมความพร้อมในการส่งออกไปประเทศจีนอย่างเพียงพอ ทั้งในแง่ภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนที่มีผู้เชี่ยวชาญน้อย เมื่อเทียบกับประเทศภาคีอื่น ในแง่วัฒนธรรมของชาวจีน และวัฒนธรรมธุรกิจของชาวจีนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การสร้างเครือข่าย และการพึ่งพาสายสัมพันธ์กับผู้ลงทุนและเจ้าหน้าที่ฝั่งจีนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการติดต่อค้าขายกับคนจีน

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา เรื่องเขตการค้าเสรีมณฑลฝูเจี้ยนกับโอกาสของธุรกิจไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนกับไทยตามเส้นทางสายไหมทางทะเล ศึกษาการใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนกับโอกาสของธุรกิจไทย ในการพิจารณาใช้เป็นแหล่งกระจายสินค้าส่งออกของไทยสู่ตลาดจีน และเพื่อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ สำหรับเป็นแนวทางการส่งเสริมการค้า เพิ่มการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดจีน บนพื้นฐานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะโอกาสของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ระเบียบวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาแบบ Mixed Method เป็นการศึกษาเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ตัวแทนเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน ได้แก่ นักธุรกิจ เจ้าของกิจการการลงทุนธุรกิจการเงินในประเทศไทยที่สนใจจะมีการลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน รวมทั้งสิ้นจำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41–50 ปี อายุสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างคือ 69 ปี อายุต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างคือ 21 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 29.4 ปี กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ตำแหน่งงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเป็นเจ้าของกิจการและผู้บริหาร

4.1.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนของจีน

ผลการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนของจีน พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนของจีน แหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้แหล่งข้อมูลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยนจากทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ผลการศึกษาความสนใจจะทำการค้า ส่งออก–นำเข้า หรือลงทุนในจีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจจะทำการค้า ส่งออก–นำเข้า หรือลงทุนในจีน ลักษณะการค้าส่งออก–นำเข้าพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจสาขาการค้าส่งออกมากที่สุด สินค้าที่ส่งออก–นำเข้า เป็นสินค้าประเภทอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์บริโภค นำเข้าสินค้าแฟชั่น ยาใช้ภายนอก สมุนไพร ภูมิเนียม สินค้าเกษตรอินทรีย์ ของตกแต่งบ้าน เครื่องดื่ม อาหารเสริม อาหาร จิวเวลรี่ สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องฝูเจี้ยน คือ ไม่ทราบช่องทาง ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบ ผลการศึกษาพื้นที่การลงทุนการค้า ส่งออกหรือลงทุนในเขตการค้าเสรีของจีน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกลงทุนในเซี่ยงไฮ้ กวางตุ้ง และฝูเจี้ยน ตามลำดับ

4.1.2 ผลการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

ผลการศึกษาการทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบถึงสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน การรับรู้สิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนว่า เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ การขนส่งระหว่างจีนกับอาเซียน และมีความสะดวกในการเชื่อมโยงทั้งการขนส่งทางทะเล ทางบก และทางอากาศ

4.1.3 ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทย

ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทยพบว่าทำให้ธุรกิจไทยขยายตัว เป็นการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปลายปี 2558 มากที่สุด และทำให้ธุรกิจสามารถขยายการส่งออกไปยังตลาดเมืองต่างๆ ของจีนและส่งออกต่อไปประเทศที่ 3

4.1.4 ผลการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์ด้านนโยบายพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์ส่งเสริมโอกาสของธุรกิจไทยในจีนคือ จีนเป็น “โรงงานผลิตและตลาดบริโภคของโลก” (One Country, One Market) ”

ผลการสัมภาษณ์ด้านยุทธศาสตร์การลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน ที่สำคัญคือ ยุทธศาสตร์การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่น (Quanxi) ต้องให้ความสำคัญกับการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อาศัยพันธมิตรที่ไว้วางใจกัน ก็จะช่วยให้ธุรกิจมีการเติบโตไปด้วยกัน

ผลการสัมภาษณ์ด้านแนวทางการส่งเสริมโอกาสของธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน คือ การใช้หลักธรรมาภิบาล เน้นการทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์และโปร่งใส เพื่อสร้างความไว้วางใจเป็นกุญแจสำคัญในการทำธุรกิจในจีน โดยเฉพาะธุรกิจการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ในจีนเป็นต้น

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ด้านนโยบายของรัฐ

ฝ่ายไทยควรเจรจากับฝ่ายจีนในการขออำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคทางการค้าเพื่อส่งเสริมการค้ากับประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community-AEC)

4.2.2 ด้านกลยุทธ์

1) ควรเร่งประชาสัมพันธ์เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนให้นักธุรกิจไทยรู้จักมากขึ้น โดยฝ่ายจีนจำเป็นต้องสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติในการไปลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

2) เสนอให้มีผู้แทนการค้าไทยสำหรับตลาดจีน ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลเรื่องการค้าแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจไทย-จีน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ

(1) ควรขอลดภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ร้อยละ 13 สำหรับผักผลไม้และร้อยละ 17 สำหรับสินค้าแปรรูป ตามลำดับ

(2) ควรเจรจาขอปรับลด/ยกเลิกบัญชีประเภทธุรกิจต้องห้าม (Negative list) เนื่องจาก มีธุรกิจบางประเภทส่งผลกระทบต่อสินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขัน

(3) ควรเจรจาลดข้อกีดกันด้านสุขอนามัย/สุขอนามัยพืช จัดทำความตกลงการยอมรับมาตรฐานสินค้าร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement-MRA)

(4) ควรเจรจายกเลิก/ขยายโควตาการนำเข้าและลดขั้นตอนพิธีการศุลกากรของเงินในเขตการค้าเสรี

(5) ควรเจรจายกเลิก/ขยายธุรกิจบริการ อาทิ ร้านอาหาร การโรงแรม การดูแลสุขภาพ (health care) การรักษาพยาบาล ธุรกิจสปา ภัตตาคารไทย เป็นต้น

(6) ควรขยายความร่วมมือด้านการพัฒนาแรงงานฝีมือ (skilled labor development) ในสาขาต่างๆ ที่ทั้งสองฝ่ายมีศักยภาพ

3) การรักษาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย ฝ่ายไทยควรให้มีการดำเนินการจดทะเบียนและรับรองกระบวนการผลิต (GAP) ของสวนที่ผลิตเพื่อส่งออก การผลิตและรับรองสินค้า (Certify Body) เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานเพื่อการส่งออก

4) ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าไทย ภาคธุรกิจเอกชนไทยควรจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าและเครือข่ายของไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน เพื่อกระจายสินค้าไทยให้สะดวกและรวดเร็ว โดยอาจตั้งเป็นรูปของบริษัทร่วมทุน

5) ควรสร้าง Brand Name ของสินค้าไทย ฝ่ายไทยควรมีการจัด Roadshow ในรูปของทีมประเทศไทย เพื่อโปรโมทสินค้าไทยในจีนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้าง Brand Name ของสินค้าไทย ผ่านการจัดงานเทศกาลไทย Thai Festival รวมทั้งกิจกรรม Instore Promotion ในซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านค้าในมณฑลและเมืองต่างๆ ของจีน

6) ควรเตรียมความพร้อมสำหรับธุรกิจไทยที่ประสงค์จะทำธุรกิจในจีน เสนอแนะให้นักธุรกิจไทยทำการศึกษาตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคจีนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะข้อมูลจากบริษัทวิจัย ซึ่งจะช่วยให้รู้จักตลาดจีนและปรับการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด และศึกษากฎระเบียบของการทำธุรกิจในจีนให้ชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจตามมาภายหลังได้

4.3.3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

เพื่อให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีโอกาสที่จะเข้าตลาดจีนได้สำเร็จ

1) ทำการศึกษาตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะข้อมูลจากบริษัทวิจัย ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่า คนจีนชื่นชอบรสชาติแบบใด และปรับสินค้าให้ตรงกับที่ชื่นชอบ

2) หาหน่วยงานภาครัฐในการช่วยแนะนำข้อมูลต่างๆ

3) เข้าตลาดจีน โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายที่เป็นบริษัทจีนและบริษัทไทย การเลือกตัวแทนจำหน่ายต้องศึกษาข้อมูลและสืบประวัติว่า บริษัทดังกล่าวน่าเชื่อถือและดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้อง จะไม่เกิดปัญหาเรื่องธุรกรรมการเงินตามมา

4) ทำสินค้าให้ได้มาตรฐานอาหารของประเทศจีน (CIQ) ซึ่งเปรียบเสมือน อ.ย. ของไทย

- 5) สินค้าต้องมีแพ็คเกจจิ้ง (packaging) เป็นภาษาจีน
- 6) เลือกเข้าตลาดในโซนที่สามารถขนส่งสะดวก เนื่องจาก จีน 1 มณฑลเท่ากับ ตลาด 1 ประเทศ
- 7) ต้องผลิตสินค้าในไทย โดยไม่บอกสูตรการผลิตและขั้นตอนการผลิต เพื่อ ป้องกันการถูกลอกเลียนแบบ
- 8) สินค้าต้องมีเอกลักษณ์โดดเด่น มีชื่อเสียงด้านคุณภาพ
- 9) กระบวนการผลิต ต้องมีกำลังการผลิตที่พอเหมาะกับความต้องการของตลาด ไม่มากเกินไปจนกระทบต่อแรงงาน
- 10) สินค้าใหม่ๆ เช่น อาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพเป็นที่นิยมของชาวจีนในปัจจุบัน

4.3.4 ความเสี่ยงที่ควรระวัง

- 1) การเซ็นสัญญาซื้อขาย ควรตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจ เอกสาร อนุญาตการทำธุรกิจ เอกสารชำระภาษีของบริษัท
- 2) ตรวจสอบเอกสารทางการเงิน เช่น เอกสารการโอนเงิน Export Customs Declaration, Bill of Lading เป็นต้น เพื่อป้องกันการปลอมเอกสาร
- 3) การซื้อขายออนไลน์ มีความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการถอดรหัสอีเมลของผู้ประกอบการ และใช้ชื่อผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจกับคู่ค้า ต้องสังเกตความปลอดภัยของอีเมล ไม่ ตั้งรหัสที่ถอดง่าย เป็นต้น
- 4) ตรวจสอบบริษัทผู้ขายให้ละเอียดรอบคอบ อาจเกิดกรณีถูกหลอกให้ซื้อสินค้า จากบริษัท/บริษัทตัวแทน/คนกลาง ที่จดทะเบียนการค้า แต่ไม่มีสินค้าอยู่ในมือ

บรรณานุกรม

หนังสือ

พิริยะผลพิรุฬห์. แนวคิดจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสำหรับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีทวิภาคีของไทย, On the Classical Trade Theory for Establishing Thailand's Bilateral Free Trade Areas. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาการเศรษฐกิจสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า), 2555.

G. Houben, K. Lenie, K. Vanhoof. A knowledge-based SWOT-analysis system as an instrument for strategic planning in small and medium sized enterprises. Department of Applied Economics, Limburg University, Universitaire Campus, 3590 Diepenbeek, Belgium, 1999.

Kaz F. Miyagiwa. A reconsideration of the welfare economics of a free-trade zone. 1986.

Martin Jacques. When China Rules the World: The End of the Western World and the Birth of a New Global Order. Second Edition, 2012.

บทความในวารสาร

Chirathivat, S. "ASEAN-China Free Trade Area: Background, Implications and Future Development." Journal of Asian Economics 13 (May 2002): 671-86.

Roland-Holst, D., and J. Weiss. "ASEAN and China: Export Rivals or Partners in Regional Growth?." World Economy 27 (August 2004): 55-74.

Tongzon, J. "ASEAN-China Free Trade Area: A Bane or Boon for ASEAN Countries?." World Economy 28 (February 2005): 191-210.

_____. Shanghai Free Trade Zone, The next Shenzhen ?. The Economist (October 2013) .

Wong, J., and S. Chan. "China's Emergence as a Global Manufacturing Centre: Implications for ASEAN." Asia Pacific Business Review 9 (January 2002): 79-94.

รายงานการศึกษา

จารึกสิงห์ปรีชาและคณะ. โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม.

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เสนอกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์, 2550.

ชโยดมสรรพศรี, สมประวิณมันประเสริฐและธานีชัยวัฒน์. โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน. เสนอกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์, กันยายน 2548.

มูลนิธิสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย (ระยะที่1). เสนอสํานักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม, 2553.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การแสวงหาประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี (ระยะที่ 2). เสนอสํานักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม, 2551.

_____. รายงานผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศและการปรับตัวของการผลิตไทย: บทวิเคราะห์โดยแบบจำลองทางเศรษฐกิจและแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป. โครงการเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย (ระยะที่ 1). เสนอสํานักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม, กันยายน 2553.

สุทธิพันธ์จิราธิวัฒน์, ไพฑูรย์วิบูลชุตikul, ชโยดมสรรพศรีและธานีชัยวัฒน์. โครงการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับผลกระทบการเจรจาความตกลงการค้าทวิภาคี: กรณีประเทศจีน. เสนอสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังกระทรวงการคลัง, พฤษภาคม 2548.

อักษรศรีพานิชสาส์นและคณะ. โครงการศึกษาโอกาสปัญหาและอุปสรรคการค้าในการเข้าสู่ตลาดจีนอันเป็นผลที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีนโดยเจาะลึกรายมณฑล. เสนอกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์, ตุลาคม 2549.

Kawai, M., and Wignaraja, G. Regionalism as an Engine of Multilateralism: A Case for a Single East Asian FTA. Working Paper Series on Regional Economic Integration No. 14, Asian Development Bank, Manila, 2008.

Lee, H., and Van Der Mensbrugghe, D. Regional Integration, Sectoral Adjustments and Natural Groupings in East Asia. Discussion Paper 07E008, Osaka School of International Public Policy, Osaka University, 2007.

เอกสารบรรยาย

Trend of Logistics Development in Thailand and Japanese Cooperation. 2547.

การสัมภาษณ์

ประเสริฐศักดิ์ องค์กรวัฒนกุล. President, E.C.I. Group Co., Ltd., Chia Tai Group. สัมภาษณ์. 1 กรกฎาคม 2558.

พิษณุ เหยียมมหาสาร. ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียน-จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. สัมภาษณ์. 29 มิถุนายน 2558.

ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร. ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงพาณิชย์. สัมภาษณ์. 7 กรกฎาคม 2558.

ไพศาล พิฆังคค. เลขานุการสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน. สัมภาษณ์. 24 มิถุนายน 2558.

สมชาย จิ่งสมบุรณานนท์.อดีต Senior Vice President-Supply Chain of Shanghai Lotus
Supermarket Chain Store Co., Ltd. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม 2558.

Dr. Tang Zhiming, Director of ASEAN-China Studies Center, สัมภาษณ์. 29 มิถุนายน 2558.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนกับโอกาสของธุรกิจไทย

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามเกี่ยวกับการทำธุรกิจในจีนขององค์กรของท่านดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา ☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี ☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี
4. ชื่อบริษัท.....
เบอร์โทร.....เบอร์โทรสาร.....ที่อยู่อีเมล.....
5. ตำแหน่งงานของท่าน ☐ 1. เจ้าของกิจการ ☐ 2. ผู้บริหาร
☐ 3. ผู้จัดการ ☐ 4. หัวหน้าฝ่าย
☐ 5. อื่นๆ ระบุ.....
6. ท่านทราบเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีนหรือไม่
☐ 1. ทราบ ☐ 2. ไม่ค่อยทราบ ☐ 3. ไม่ทราบ
7. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. หนังสือพิมพ์ ☐ 2. วิทยู ☐ 3. โทรศัพท์ ☐ 4. อินเทอร์เน็ต
8. ท่านสนใจที่จะทำการค้า ส่งออก-นำเข้า หรือลงทุนในจีนหรือไม่
☐ 1. สนใจ ☐ 2. ไม่แน่ใจ ☐ 3. ไม่สนใจ
9. กรณีที่ท่านสนใจ ท่านสนใจจะทำธุรกิจในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. การค้า ส่งออก-นำเข้า โปรตระบุสินค้า.....
☐ 2. การผลิต โปรตระบุสินค้า.....
☐ 3. สาขาบริการ โปรตระบุประเภทของธุรกิจบริการ.....
10. กรณีที่ท่านไม่สนใจ สาเหตุสำคัญที่สุดที่ท่านยังไม่กล้าลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของจีน
☐ 1. ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบ ☐ 2. ไม่ทราบช่องทาง
☐ 3. ความยุ่งยากของขั้นตอนการอนุมัติของจีน
☐ 4. กฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
☐ 5. อื่นๆ โปรตระบุ.....
11. หากสนใจ ท่านเลือกที่จะทำการค้า ส่งออก หรือลงทุนในเขตการค้าเสรีหรือพื้นที่ไหนของจีน
☐ 1. เซี่ยงไฮ้ ☐ 2. กวางตุ้ง
☐ 3. เทียนจิน ☐ 4. ผู้เจียน
☐ 5. อื่นๆ โปรตระบุ.....

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน

12. ท่านทราบสิทธิประโยชน์การทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนหรือไม่
- ☐ 1. ทราบ ☐ 2. ไม่ค่อยทราบ ☐ 3. ไม่ทราบ
13. การรับรู้สิทธิประโยชน์ข้อใดของการทำธุรกิจในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนที่สำคัญต่อธุรกิจท่าน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ 1. การดำเนินการแบบ “One Window”
- ☐ 2. มีพื้นที่มากถึง 4.81 ล้าน ตร.กม.
- ☐ 3. เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์การขนส่งระหว่างจีนกับอาเซียน
- ☐ 4. มณฑลผู้เจียนมีความสะดวกในการเชื่อมโยงทั้งการขนส่งทางทะเล ทางบก และทางอากาศ
- ☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนของไทย

14. การส่งเสริมชาวต่างชาติมาลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน ท่านเห็นว่า จีนควรมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ 1. ผ่อนคลาย ลดขั้นตอนและกระบวนการพิธีศุลกากร โดยใช้ระบบ One Window
- ☐ 2. จัดให้มีบริการด้านข้อมูลสาธารณะในลักษณะ e-platform ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
- ☐ 3. ยกเลิกข้อห้าม/ข้อจำกัดบางอย่าง (negative list) ในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ
- ☐ 4. ส่งเสริมอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น cross-border e-commerce และ financial leasing
- ☐ 5. สามารถชำระด้วยเงินสกุลไทย (บาท) หรือ เงินสกุลจีน (หยวน)
- ☐ 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....
15. ท่านเห็นว่า การทำธุรกิจหรือลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียน จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของท่านอย่างไรบ้าง
- ☐ 1. ทำให้ธุรกิจไทยขยายตัวเป็นการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปลายปี 2558
- ☐ 2. ธุรกิจไทยสามารถใช้สิทธิประโยชน์จากอัตราภาษีนำเข้า ตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)
- ☐ 3. ทำให้ธุรกิจสามารถขยายการส่งออกไปยังตลาดเมืองต่างๆ ของจีน และอาจส่งออกต่อไปประเทศที่ 3
- ☐ 4. เป็นการเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ของธุรกิจไทยกับประเทศคู่เจรจาอาเซียน + 3
- ☐ 5. สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนของไทย
- ☐ 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....

16. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้เขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียรมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนต่างชาติ
อย่างไรบ้าง

หมายเหตุ: ข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำไปใช้ในการทำเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ทั้งฝ่ายจีนและ
ไทยนำไปใช้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียรม และจะไม่มีการนำข้อมูลจากแบบสอบถามไป
ใช้ในทางที่ผิด

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าการลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนมีจุดแข็ง จุดอ่อนในประเด็นใดบ้าง
.....
.....
.....
2. บริษัทของท่านมีนโยบายหรือแนวทางการลงทุนในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
3. การประกอบธุรกิจในจีน ท่านใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินใจลงทุนในการดำเนินธุรกิจกับจีนบ้าง
.....
.....
.....
4. บริษัทของท่านมีกลยุทธ์ในการทำธุรกิจในจีนให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
5. ท่านคิดว่า ฝ่ายไทยและจีนควรมีแนวทางการส่งเสริมโอกาสของธุรกิจไทยในเขตการค้าเสรีนำร่องผู้เจียนอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
6. ท่านคิดว่า จีนควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ขั้นตอน/กระบวนการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
7. ท่านคิดว่า ธุรกิจไทยควรปรับตัวอย่างไรในการทำธุรกิจในจีนให้ประสบความสำเร็จ
.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายมงคล สันสมบุรณ์
ชื่อ-สกุล	9 กรกฎาคม 2504
ประวัติการศึกษา	– รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – M.A., International Politics, Hosei University, Tokyo, Japan
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2537	อาจารย์ระดับ 4 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2537	เจ้าหน้าที่การทูต 4 กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. 2539	รองกงสุล (เจ้าหน้าที่การทูต 4) สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์
พ.ศ. 2540	กงสุล (เจ้าหน้าที่การทูต 5) สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์
พ.ศ. 2541	เจ้าหน้าที่การทูต 5 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว
พ.ศ. 2544	เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองแบบพิธี กรมพิธีการทูต
พ.ศ. 2545	เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองเอเชียตะวันออก 3 กรมเอเชียตะวันออก
พ.ศ. 2546	กงสุล (เจ้าหน้าที่การทูต 6) สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซากา
พ.ศ. 2550	เจ้าหน้าที่การทูต 6 สถานบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
พ.ศ. 2552	นักการทูตชำนาญการ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต
พ.ศ. 2553	นักการทูตชำนาญการสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว จ. ยะลา
พ.ศ. 2553	นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) กองกิจการต่างประเทศ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จ. ยะลา
พ.ศ. 2557–ปัจจุบัน	รองกงสุลใหญ่ ณ เมืองเซี่ยเหมิน สาธารณรัฐประชาชนจีน
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองกงสุลใหญ่ ณ เมืองเซี่ยเหมิน สาธารณรัฐประชาชนจีน